

**UCHWAŁA NR LIII/414/2021
RADY MIEJSKIEJ W KAZIMIERZY WIELKIEJ**

z dnia 30 grudnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kazimierza Wielka na lata
2021 – 2030**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.), oraz art.17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz.2268 z późn. zm.), Rada Miejska w Kazimierzy Wielkiej uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kazimierza Wielka na lata 2021 – 2030”, stanowiącą załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Kazimierza Wielka.

§ 3. Ustanawia się jako koordynatora „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kazimierza Wielka na lata 2021 – 2030” Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§ 5. Traci moc uchwała Nr XXXI/304/2013 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kazimierza Wielka na lata 2013 – 2020.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Wacław Piwudzki

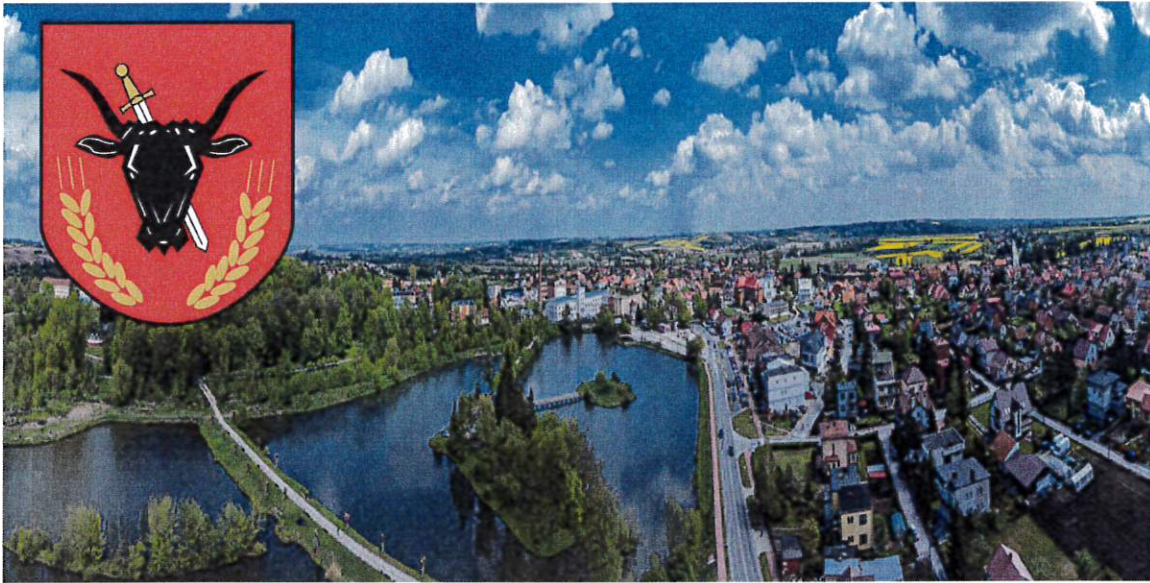
Uzasadnienie

Obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U z 2021r. poz. 2268 z późn. zm.) ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych ich kwestii. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do ich integracji. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka na lata 2021- 2030 służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej na terenie gminy w latach 2021–2030. Głównymi adresatami działań podjętych w ramach realizacji strategii są mieszkańcy Gminy Kazimierzy Wielka.

W związku z powyższym podjęcie stosownej uchwały jest zasadne.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

Wacław Piwulski

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka na lata 2021- 2030

Spis treści

Wstęp1

1. Część wprowadzająca3
 - 1.1. Podstawa prawna opracowania Strategii4
 - 1.2. Podstawy programowe5
 - 1.2.1. Poziom globalny6
 - 1.2.2. Poziom europejski6
 - 1.2.3. Poziom krajowy7
 - 1.2.4. Poziom regionalny8
 - 1.2.5. Poziom lokalny9
 - 1.3. Metodyka opracowania10
 - 1.4. Okres trwania Strategii11
 - 1.5. Proces opracowania Strategii11
2. Część diagnostyczno-analityczna11
 - 2.1. Położenie geograficzno-administracyjne12
 - 2.2. Demografia12
 - 2.3. Poziom życia mieszkańców17
 - 2.4. System edukacji18
 - 2.4.1. Stypendia socjalne20
 - 2.5. Działalność kulturowa21
 - 2.6. Ochrona zdrowia23
 - 2.7. Lokalny rynek pracy23
 - 2.8. Pomoc społeczna30
 - 2.8.1. Świadczenia rodzinne i opiekuńcze35
 - 2.8.2. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego40
 - 2.8.3. Karta Dużej Rodziny41
 - 2.8.4. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne42
 - 2.8.5. Realizacja Programu „Posiłek w szkole i w domu”43
 - 2.9. Społeczeństwo obywatelskie43
 - 2.9.1. Organizacje pozarządowe44
 - 2.10. Analiza SWOT46
3. Lokalne problemy społeczne48
 - 3.1. Analiza metodą Pareto-Lorenza48

- 3.2. Bezrobocie50
- 3.3. Ubóstwo54
- 3.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba57
- 3.5. Sytuacja osób starszych61
- 3.6. Problemy opiekuńczo-wychowawcze64
- 3.7. Ochrona macierzyństwa66
- 3.8. Przemoc w rodzinie67
- 3.9. Alkoholizm70
- 3.10. Bezdomność72
- 3.11. Bezpieczeństwo publiczne73
- 4. Część programowa75
 - 4.1. Podsumowanie diagnozy75
 - 4.2. Wizja Gminy77
 - 4.3. Cele strategiczne i operacyjne79
 - 4.3.1. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych80
 - 4.3.2. Wsparcie rodziny sposobem na usamodzielnienie podopiecznych83
 - 4.3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców87
 - 4.3.4. Rozwój zasobów osobowych, lokalowych i technologicznych jednostek pomocy społecznej89
 - 4.4. Źródła finansowania91
 - 4.5. Koordynator91
 - 4.6. Monitoring91

Wstęp

Obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych nakłada na gminę art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka). Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych ich kwestii. Dokument stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do ich integracji. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka na lata 2021- 2030 służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej na terenie gminy w latach 2021–2030. Głównymi adresatami działań podjętych w ramach realizacji strategii są mieszkańcy Gminy Kazimierzy Wielka.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, oświaty, radni oraz mieszkańcy. Dnia 5 sierpnia 2021 roku Zarządzeniem nr 133/2021 Kierownika Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej powołano Zespół ds. Opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka na lata 2021-2030, w którego skład weszli przedstawiciele Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Komendy Powiatowej Policji, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, Powiatowego Urzędu Pracy, Zespołu Opieki Zdrowotnej, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Miejsko-Gminnej i Powiatowej Biblioteki Publicznej, Zespołu Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Publicznych Szkół i Placówek, Dziennego Domu Seniora+, Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz stowarzyszeń – łącznie 20 osób.

Obecność w Zespole ds. opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka do roku 2030 przedstawicieli różnych środowisk gwarantuje rzetelne

oraz zrównoważone podjęcie problematyki społecznej. W pracę nad Strategią mieszkańcy byli włączeni przed przygotowaniem wstępnego projektu dokumentu poprzez udział w badaniu ankietowym oraz po przygotowaniu projektu dokumentu w trakcie konsultacji nad jego zapisami. Ostateczny kształt dokumentowi nadał Zespół ds. Opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka przy aktywnym wsparciu ekspertów Świętokrzyskiego Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej.

Opracowana Strategia ma charakter otwarty, zawiera w sobie założenie doskonalenia zawartych w niej zapisów, modyfikacji kierunków działań oraz sposobów realizacji założonych celów. Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych działań zależy zarówno od środków finansowych posiadanych przez gminę jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu, dlatego też dobrze opracowana Strategia jest podstawą skutecznego ubiegania się o środki z budżetu państwa oraz fundusze Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie. Jako uzupełnienie środków gminnych należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi. Organizacje te niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe, często niedostępne dla jednostek samorządu terytorialnego

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych składa się z czterech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostycznej, problemowej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych (prawnych, społeczno-gospodarczych, analityczno-programowych) opracowywanego dokumentu.

Część diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy Kazimierza Wielka oraz jej specyfikę sytuacji społeczno-gospodarczej wraz z analizą lokalnych problemów społecznych. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, statystyk Głównego Urzędu Statystycznego oraz identyfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT).

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

1. Część wprowadzająca

Dokument mający duży wpływ na kreowanie rzeczywistości społecznej powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej, czyli doktrynach i normach działania, którymi to właśnie powinny się kierować podmioty polityki społecznej przy realizacji postawionych celów. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada przezorności** – bezpieczeństwo socjalne jednostki nie powinno być efektem tylko i wyłącznie świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać także z odpowiedzialności za przyszłość własną oraz rodziny.
2. **Zasada pomocniczości** – w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
3. **Zasada samorządności** – wyraża się poprzez organizację życia społecznego w sposób gwarantujący prawo do aktywnego udziału jednostkom i grupom w istniejących instytucjach społecznych oraz do tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
4. **Zasada wielosektorowości** - polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.
5. **Zasada samopomocy** – opiera się na istnieniu i rozwoju wzajemnej pomocy ludzi, którzy zmagają się z podobnymi problemami życiowymi, zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
6. **Zasada solidarności społecznej** – oznacza wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
7. **Zasada partycypacji** – określa taką organizację życia społecznego, która umożliwia jednostkom realizację swoich ról społecznych, a grupom pozwala zająć równoprawne z innymi grupami miejsce w społeczeństwie.
8. **Zasada dobra wspólnego** - przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najuboższych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

1.1. Podstawa prawna opracowania Strategii

Przygotowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka na lata 2021-2030 oparto się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi. Najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz fundamentem państwa i systemu prawnego jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej**. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Szczególną ochroną obejmuje dobro rodziny. Konstytucja Rzeczypospolitej Polski mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec prawa i obowiązków. Mają prawo do równego ich traktowania i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w warunkach odpowiednich godności człowieka.

Głównym aktem prawnym wyznaczającym kierunek lokalnej pomocy społecznej jest ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, jednak na treść i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 25 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Realizacja Strategii będzie wymagała także odwoływania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, prawa pracy itp.

Głównym wykonawcą Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej będący samodzielną jednostką organizacyjno-budżetową samorządu terytorialnego, podporządkowaną bezpośrednio Burmistrzowi Miasta i Gminy Kazimierza Wielka. Ośrodek ten zajmuje się działaniami z zakresu pomocy społecznej, czyli realizuje zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym, fakultatywnym, jak również zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej.

1.2. Podstawy programowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka stanowi integralny i spójny element szerszego procesu zarządzania. Strategia jako dokument ukierunkowujący

działania gminy w sferze społecznej, musi wpisywać się w ogólne polityki zawarte w dokumentach wyższego rzędu. Cele i działania zawarte w Strategii służące przeciwdziałaniu problemom mieszkańców, stanowią część wizji rozwoju jednostki. Wizja ta często finansowana jest z zewnętrznych źródeł, dlatego tak istotnym jest komplementarne i spójne opracowanie Strategii.

1.2.1. Poziom globalny

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest programem działań przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych, definiującym na poziomie globalnym model zrównoważonego rozwoju. Podejmowany wysiłek modernizacyjny powinien być skoncentrowany na eliminowaniu ubóstwa (we wszystkich jego przejawach) przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

1.2.2. Poziom europejski

Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 są elementem prac nad Umową Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych dla interwencji finansowanych przez Europejskie Fundusze Inwestycyjne i Strukturalne w latach 2021-2027. Dokument zawiera m.in. wyzwania i cele rozwojowe kraju, w tym diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, cele rozwojowe kraju w perspektywie do roku 2030, opis podejścia terytorialnego oraz matrycę potrzeb na lata 2021-2027 wraz z uzasadnieniem wyboru realizacji 5 celów Polityki Spójności na lata 2021-2027:

1. Bardziej inteligentna Europa,
2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa,
3. Lepiej połączona Europa,
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym,
5. Europa bliżej obywateli.

W latach 2021-2027 w ramach Polityki Spójności możliwe będzie finansowanie przedsięwzięć ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego + i Funduszu Spójności.

1.2.3. Poziom krajowy

W polityce krajowej niniejsza Strategia zgodna jest w swych założeniach i proponowanych kierunkach działań z następującymi dokumentami:

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju stanowi polską perspektywę działań na rzecz Agendy 2030. Stanowi ona instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ten ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem. Zaproponowany nowy model rozwoju oznacza, że korzyści płynące z konkurencyjnego wykorzystania czynników wzrostowych powinny wpływać na wszystkie grupy społeczne, niezależne od miejsca zamieszkania w kraju.

Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030 - Dokument ten zawiera cele i priorytety polityki rozwoju społeczno-gospodarczego Polski do roku 2030. Wśród celów operacyjnych Strategia ta wymienia inwestycje w kapitał ludzki (w ramach celu strategicznego nr 1) oraz w kapitał społeczny (w celu strategicznym nr 3).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Celem głównym jest wydobywanie potencjału osób, aby w pełni uczestniczyły w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym na wszystkich etapach swojego życia. Dopiero wzmocnienie tego potencjału umożliwi rozwój kapitału ludzkiego. Uzupełnieniem celu głównego jest pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej, jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych możliwa będzie do osiągnięcia poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację

szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa aż do starości.

1.2.4. Poziom regionalny

Powiązanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka z dokumentami na szczeblu regionalnym jest niezwykle istotne z punktu polityki spójności. To właśnie na szczeblu wojewódzkim rozstrzygana jest większość konkursów na realizację projektów przy udziale środków unijnych.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ jest głównym dokumentem strategicznym opracowanym na rzecz województwa świętokrzyskiego. Wśród celów mających wpływ na politykę społeczną w regionie należy wskazać:

- Profilaktykę zdrowotną służącą utrzymaniu aktywności zawodowej pracowników,
- Edukację ekologiczną,
- Zwiększenie poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców,
- Upowszechnianie rozwiązań ograniczających migracje i wspieranie działań na rzecz osiedlania się nowych mieszkańców w regionie,
- Wspieranie działań mających na celu wysoką jakość edukacji,
- Rozwój instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego,
- Poprawę warunków dla zwiększania aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców,
- Rozwój i upowszechnienie usług społecznych realizowanych w środowisku lokalnym (deinstytucjonalizacja usług) w szczególności usług adresowanych dla rodzin oraz osób: z niepełnosprawnościami, osób o ograniczonej samodzielności, seniorów,
- Upowszechnianie stosowania instrumentów aktywnej integracji społecznej oraz rozwój podmiotów reintegracyjnych w celu ograniczenia skali ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- Rozwój ośrodków wsparcia dziennego oraz mieszkalnictwa chronionego,
- Rozwój sektora ekonomii społecznej,
- Poprawa jakości infrastruktury i usług ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej, w tym zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- Zapewnienie wysokiej jakości personelu medycznego,

- Kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych,
- Promowanie sportu, rekreacji i aktywnego trybu życia,
- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- Wzrost kompetencji kadr administracji publicznej.

Sformułowane w **Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030** założenia określają koncepcję realizacji polityki społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego, pozwalają koordynować i koncentrować działania różnych instytucji odpowiedzialnych za politykę społeczną wokół najbardziej istotnych i kluczowych potrzeb w tej sferze. Określone cele i zadania, odnosząc się do poszczególnych kwestii społecznych, stanowią wyzwanie dla wszystkich społeczności lokalnych oraz instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i poprawy jakości życia w województwie. Wskazują określone kierunki zaspokajania potrzeb społeczności w kontekście wyszczególnionych grup społecznych.

1.2.5. Poziom lokalny

Poziom lokalny stanowią pozostałe dokumenty uchwalane przez Radę Miejską. Głównych powiązań należy szukać w strategiach i programach poruszających w mniejszym bądź większym stopniu problematykę społeczną, czyli: Strategii Rozwoju Gminy Kazimierza Wielka oraz Programu Rewitalizacji dla Gminy Kazimierza Wielka na lata 2017-2023.

Na moment przygotowywania niniejszego dokumentu gmina nie posiada aktualnej Strategii Rozwoju. Z kolei Program Rewitalizacji dla Gminy Kazimierza Wielka na lata 2017-2023 swoim zasięgiem nie dotyczy całej gminy a jedynie jej części. Jako obszar zdegradowany wyznaczono sołectwa/miasto, gdzie zidentyfikowano zjawiska społeczne oraz negatywne zjawiska gospodarcze, środowiskowe, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne. Jako jednostki, gdzie występują liczne problemy nakładające się zidentyfikowano: Miasto Kazimierza Wielka oraz sołectwa: Chruszczyna Wielka, Cudzynowice, Donosy, Wojciechów, Wielgus, Kamieńczyce. Do rewitalizacji przewidziano obszary Kazimierzy Wielkiej oraz Cudzynowic. Program ten wśród celów głównych wskazuje m.in.:

- Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom wykluczenia społecznego na obszarze rewitalizacji;

- Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa, estetyki i funkcjonalności obiektów i przestrzeni publicznej;
- Poprawę dostępu do szeroko rozumianych usług publicznych oraz polepszenie ich jakości (m.in. usług edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych itp.).

1.3. Metodyka opracowania

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka powierzono ekspertom Świętokrzyskiego Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. Dokument został wypracowany metodą ekspercko-partycypacyjną, co umożliwiło udział lokalnej społeczności na każdym etapie budowania Strategii, zaczynając od diagnozy i na części programowej kończąc, z zachowaniem obowiązujących obostrzeń epidemiologicznych. W procesie tworzenia strategii przeprowadzono następujące działania:

- diagnozę i identyfikację podstawowych problemów społecznych mieszkańców gminy,
- analizę silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń polityki społecznej w gminie,
- ustalenie celów strategicznych, szczegółowych oraz zadań niezbędnych do ich realizacji,
- otwarte konsultacje projektu dokumentu.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej, Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Kazimierzy Wielkiej, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach oraz instytucji i organizacji współpracujących z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Przygotowując strategię polityki społecznej na obszarze gminy uwzględniono m.in. dane dotyczące demografii i stopy bezrobocia. Informacje takie pozwalają przewidzieć zmiany zachodzące wśród mieszkańców gminy, przekładają się także na kierunek polityki społecznej.

Proces tworzenia Strategii rozpoczęto realizacją elektronicznej ankiety, którą wypełniali mieszkańcy gminy. Mogli się oni wypowiedzieć m.in. na temat aktualnych warunków bytowych, głównych problemów społecznych oraz zaproponować najlepsze ich zdaniem rozwiązania. Celem tych konsultacji było zdiagnozowanie obecnej sytuacji społecznej gminy, poprzez wskazanie największych problemów, które następnie należało uwzględnić podczas prac nad strategią.

Elektroniczna forma zapewniała bezpieczeństwo sanitarne wszystkim uczestnikom procesu. Wyniki sondażu zostały przedstawione członkom Zespołu ds. opracowania Strategii oraz uwzględnione w dalszych pracach nad strategią.

W ramach warsztatu strategicznego, który został przeprowadzony w dniu 23 września 2021 roku omówiono główne problemy społeczne gminy, wskazano ich przyczyny oraz wpływ na mieszkańców oraz wypracowano analizę SWOT, której celem było wskazanie mocnych i słabych stron gminy w kontekście pomocy społecznej.

1.4. Okres trwania Strategii

Okres obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka został określony do roku 2030. Termin ten pokrywa się z wojewódzkimi dokumentami strategicznymi, w tym strategią polityki społecznej. Ważnym okresem w trakcie realizacji niniejszej strategii będą lata 2028-2029, które będą wiązać się z okresem opracowywania nowego programowania unijnego. Ważnym jest zatem to, że na etapie opracowywania kolejnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kazimierza Wielka będą znane ramy finansowe oraz wytyczne co do działań dla kolejnego unijnego okresu programowania.

1.5. Proces opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka opracowywana była w II połowie 2021 roku. Był to okres w którym w całym kraju wprowadzony był stan epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Stan ten niósł ze sobą ograniczenia, między innymi w zakresie konieczności zachowania odległości między poszczególnymi osobami. Biorąc powyższe pod uwagę zdecydowano się zminimalizować ryzyko poprzez przeprowadzenie badań ankietowych jedynie w formule on-line. Spotkania warsztatowe również realizowane były w zmodyfikowanej formie, bez standardowego dzielenia na podgrupy, z zachowaniem wymaganych reżimów sanitarnych.

2. Część diagnostyczno-analityczna

Część diagnostyczno-analityczna stanowi fundament dalszych prac programowych każdego dokumentu strategicznego, w tym strategii rozwiązywania problemów społecznych. Bez rzetelnego obrazu gminy, jej mocnych i słabych stron w kontekście pomocy społecznej, nie jest możliwe właściwe określenie priorytetowych działań i kierunków, które przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców. Poniższa część diagnostyczno-analityczna składa się z analizy ośmiu obszarów oraz dziesięciu głównych problemów społecznych.

2.1. Położenie geograficzno-administracyjne

Gmina Kazimierza Wielka jest to gmina miejsko-wiejska, położona w południowej części województwa świętokrzyskiego. Sąsiaduje z gminami: Skalbierz, Czarnocin, Bejsce, Opatowiec z województwa świętokrzyskiego oraz z gminami Pałeczna, Proszowice, Koszyce z woj. małopolskiego. Położenie gminy powoduje, że dla mieszkańców ośrodkiem miejskim pierwszego wyboru bardzo często bywa Kraków a nie Kielce, będące ich miastem wojewódzkim.

Pisząc w 2021 roku o Kazimierzy Wielkiej należy wspomnieć o aspiracjach i staraniach gminy do tego aby stać się uzdrowiskiem. W 2018 roku ówczesny minister zdrowia wydał decyzję zezwalającą na prowadzenie lecznictwa uzdrowiskowego na terenie miejskim. Gminie przyznany został status obszaru ochrony uzdrowiskowej obejmujący zasięgiem oprócz samej Kazimierzy Wielkiej również trzy sąsiednie miejscowości: Cudzynowice, Słonowice i Donosy. Charakter uzdrowiskowy może w perspektywie następnych kilku bądź kilkunastu lat wpłynąć na rozwój gminy, w tym na kwestie społeczne w gminie.

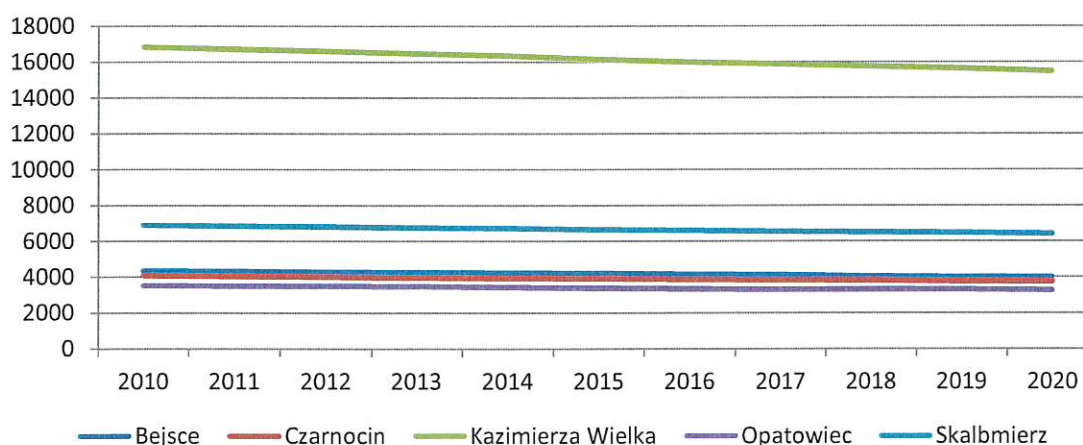
2.2. Demografia

Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Zasoby, ranga oraz rola kapitału ludzkiego uwarunkowane są nie tylko liczebnością populacji czy osób zatrudnionych, lecz również poziomem wiedzy, umiejętności, kreatywnością, przedsiębiorczością, stanem zdrowia itp. Te oraz inne pożądane cechy kształtują się w określonym czasie i przyczyniają się do rozwoju fizycznego i intelektualnego. Jest to czas tzw. inwestycji demograficznych, czyli inwestycji w człowieka. Gminy rywalizują o kapitał ludzki poprzez pozyskiwanie nowych mieszkańców, głównie młodych i z wysokimi kwalifikacjami, co z jednej strony pozwoli na budowanie lokalnego kapitału społecznego i intelektualnego oraz przyczyni się do „spowolnienia” starzenia się lokalnego

społeczeństwa i „odsunięcie” w czasie działań skierowanych w stronę problemów ludzi starszych, z drugiej – stanowi źródło potencjalnych przyszłych dochodów gminy.

Gminę Kazimierza Wielka, według gminnych rejestrów w 2020 roku zamieszkiwało 15465 osób, co stanowiło około 47% ludności powiatu kazimierskiego. Z wykresu prezentującego ludność gmin powiatu kazimierskiego wynika, że ludność Kazimierzy Wielkiej systematycznie zmniejsza się. Tendencja ta dotyczy całego powiatu. Wskaźnik liczby ludności w roku 2020 w odniesieniu do roku 2010 w każdej z tych gmin wynosił od 0,913 (gmina Czarnocin) do 0,927 (Skalbmierz). Przeliczając to na wartość rzeczywistą otrzymamy, że od 2010 roku gminę Kazimierza Wielka opuściły 1364 osoby.

Wykres 1. Ludność gmin powiatu kazimierskiego w latach 2010-2020

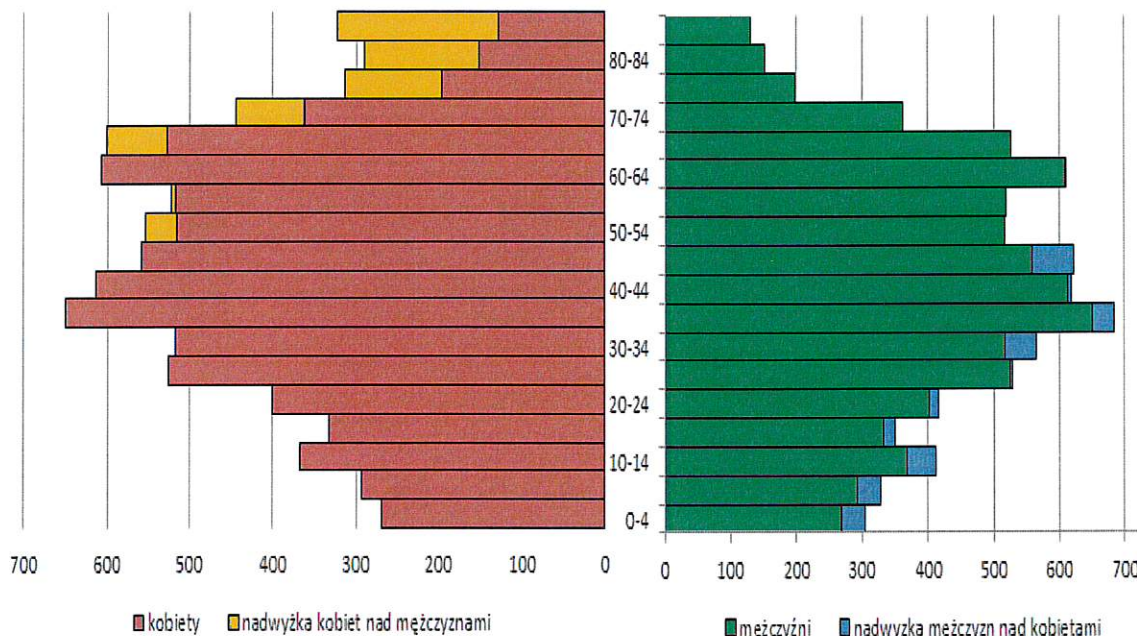
Źródło. BDL GUS oraz dane przekazane przez MGOPS.

Zmniejszenie liczby ludności gminy jest zjawiskiem niepożądanym, w dłuższej perspektywie czasu mogącym w negatywny sposób odbić się między innymi na budżecie gminy. Sama dynamika zmian liczby mieszkańców nie oddaje pełnego obrazu gminy w kontekście zmian demograficznych. Koniecznym jest jeszcze ustalenie struktury gminy – analiza jakościowa. Szukając powodów spadku liczby ludności można pokusić się o oszacowanie dalszych prognoz demograficznych. Mając dopiero taki pełny obraz należy określić potencjały i zagrożenia jakie z tego tytułu mogą mieć miejsce w jednostce.

Ważnym aspektem analizy jakościowej jest tzw. Piramida wieku, prezentująca rozkład ludności z uwzględnieniem płci oraz grup wiekowych. Piramidy te dzielimy na progresywne, regresywne i zastojowe. Piramida typu progresywnego pokazuje zwiększanie się liczby ludności, typu

zastojowego obrazuje sytuacje w której liczba dzieci jest taka sama jak liczba dorosłych, typu regresywnego obrazuje zmniejszanie się liczby ludności.

Wykres 2. Piramida wieku GUS

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

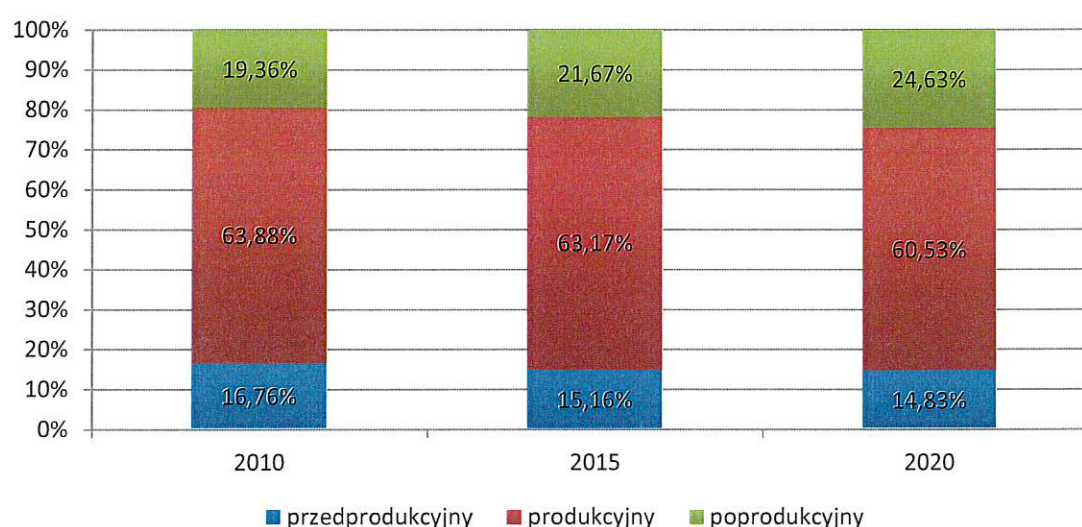
Jak wynika z piramidy wieku, gmina Kazimierza Wielka jest przykładem społeczeństwa zastojowego, z przesunięciem grup wiekowych w kierunku społeczeństwa regresywnego. Według informacji Głównego Urzędu Statystycznego współczynnik feminizacji w gminie w 2020 roku wyniósł 104. Oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypadały 104 kobiety. Przewaga liczby kobiet w społeczeństwie jest pożądana, kiedy zależy nam na zwiększeniu dzietności. Jednak z piramidy wieku bardzo łatwo odczytać, że wśród mieszkańców w wieku do 49 lat to mężczyźni stanowią większość. Dopiero po osiągnięciu 50 roku życia wypukła się większa liczba kobiet, która w trzech ostatnich analizowanych grupach wieku przyczynia się do takiego współczynnika feminizacji. To właśnie ten rozkład płci powoduje, że społeczeństwu Kazimierzy Wielkiej bliżej do typu regresywnego.

Przyrost naturalny dodatkowo potwierdza powyższą tezę. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 roku wyniósł -7,59 w przeliczeniu na każdy 1000 mieszkańców gminy. Oznacza to, że liczba zgonów przewyższyła liczbę nowonarodzonych dzieci. W przeciągu analizowanych jedenastu lat wskaźnik ten nigdy nie osiągnął wartości dodatniej.

Należy jednak wziąć pod uwagę, że jego najwyższa wartość w roku 2020 może wynikać również z sytuacji związanej z epidemią COVID-19, której konsekwencją jest m.in. zwiększona śmiertelność, nie tylko ze względu na zgony spowodowane zakażeniem koronawirusem, lecz wynikające ze zbyt późnej interwencji lekarskiej, lęku, zaniedbań w leczeniu chorób przewlekłych.

Ważnym elementem struktury demograficznej ludności mającym wpływ na przebieg procesów demograficznych jest wiek ludności, przekładający się na odsetek ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku

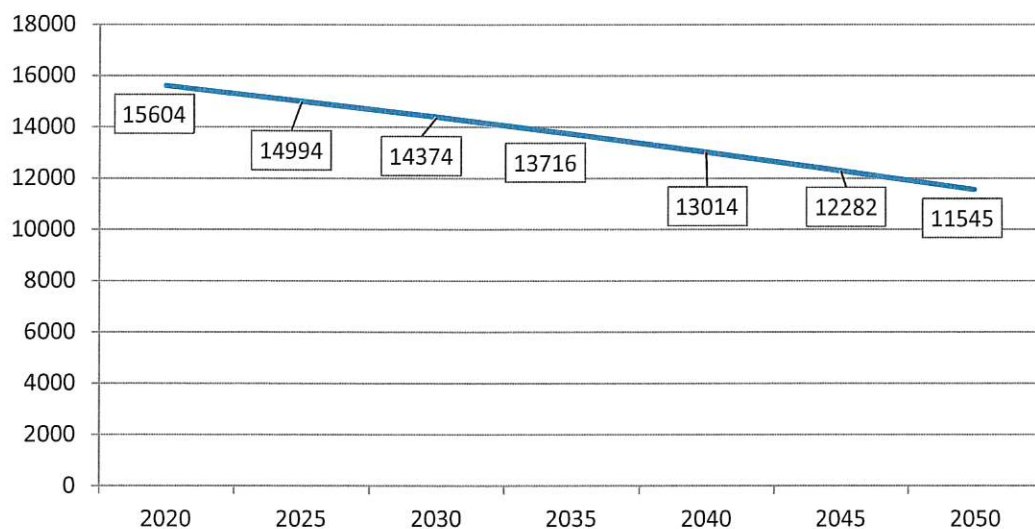
Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analizując strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku można dostrzec, iż w pięcioletnich interwałach czasowych zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności oraz zmniejsza się udział mieszkańców w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Porównując ekonomiczne grupy wieku w gminie Kazimierza Wielka do województwa świętokrzyskiego oraz kraju otrzymamy zatem obraz gminy o niekorzystnym rozkładzie społecznym.

Główny urząd statystyczny w 2014 roku przygotował prognozę zmian ludności oraz grup wieku mieszkańców dla wszystkich powiatów w Polsce. Przyjmując, że dynamika zmian w gminach powiatów kazimierskiego jest bardzo zbliżona do siebie (1,5% różnicy) możemy oszacować prognozowaną liczbę mieszkańców gminy w zbliżających się latach. Przygotowując

prognozę użyto współczynnika o wartości 0,4721 odpowiadającemu średniej wartości udziału populacji gminy wśród ogółu mieszkańców powiatu na przestrzeni ostatnich jedenastu lat.

Wykres 4. Prognozowana liczba ludności gminy Kazimierza Wielka

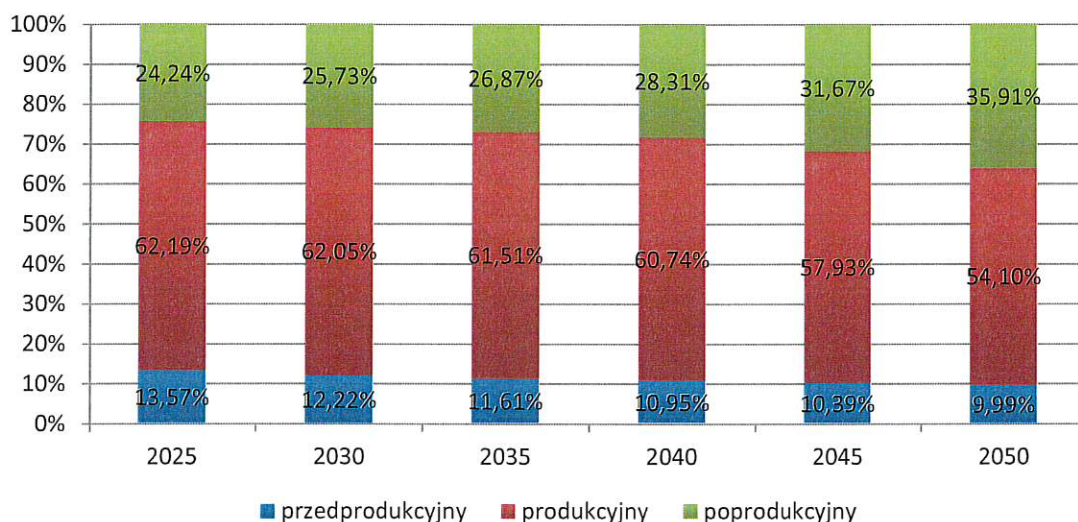

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przyglądając się tym szacunkom, można zauważyć, że rzeczywista liczba ludności gminy w roku 2020 jest niższa niż ta prognozowana o 139 osób. Wskaźnik użyty do szacunku, pomimo użycia średniej wartości, odpowiadał współczynnikowi z roku 2015. W kolejnych latach osiągał jeszcze niższą wartość. Biorąc powyższe pod uwagę oraz zakładając utrzymanie się niekorzystnych trendów demograficznych można założyć, że wartości podane na powyższym wykresie mogą być niedoszacowane, z tendencją ku dołowi. Z powyższej prognozy wynika, że gminę Kazimierza Wielka, w roku 2030 będzie zamieszkiwać o około 1100 osób mniej niż obecnie. Z kolei do 2050 roku ubędzie kolejne 2800 osób, co razem odpowiada obecnej populacji gminy Bejsce, Czarnocin lub Opatowiec.

Kolejnym problemem wynikającym ze struktury demograficznej będzie zwiększenie odsetka osób w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejszanie grup w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Przyjmuje się, że odsetek osób w wieku poprodukcyjnym powyżej 20% oznacza mocno starzejące się społeczeństwo. W roku 2050 w przypadku gminy Kazimierza Wielka to będzie aż 36% - więcej niż co trzecia osoba z powodu wieku będzie nieaktywna zawodowo.

Wykres 5. Prognozowane grupy wieku

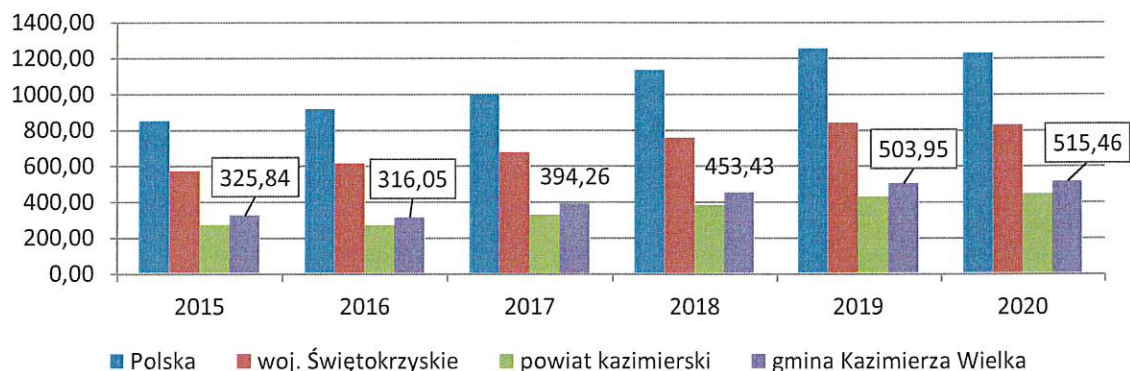
Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wzrost grupy poprodukcyjnej wiąże się z większymi obciążeniami finansowymi osób w wieku produkcyjnym. Taka dynamika zmian wymusza również przemodelowanie systemu usług publicznych, czyli odejścia od tych skierowanych do najmłodszych na rzecz m.in. usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych, medycznych itp.

2.3. Poziom życia mieszkańców

Zachodzące zmiany demograficzne mają również związek z sytuacją materialną rodzin. Jednym ze sposobów zobrazowania zamożności społeczności lokalnej jest wskaźnik dochodów budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych przypadających na 1 mieszkańca. W 2020 roku w gminie Kazimierza Wielka było to 515,46 zł co oznacza wzrost o 58% w porównaniu z rokiem 2015. Wzrost dochodów jest zjawiskiem pożądanym w każdej jednostce samorządu terytorialnego. W gminie Kazimierza Wielka jego poziom w całym analizowanym okresie był niższy niż wynosi średnia dla województwa świętokrzyskiego oraz kraju. Niepokojącym jest, że pomimo wzrostu przeciętnych dochodów dystans ten jeszcze się powiększył. Mieszkańcy gminy Kazimierza Wielka statystycznie są majątniejsi od pozostałych osób zamieszkujących powiat kazimierski.

Wykres 6. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.4. System edukacji

Na wcześniejszych kartach poniższej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka zaprezentowano tezę, iż potencjał ludzki jest jednym z głównych czynników warunkujących rozwój każdej gminy. Kształcenie i wychowanie kolejnych pokoleń wpływa w konsekwencji na dalsze życie wszystkich mieszkańców. W obecnych trudnych czasach, charakteryzujących się dynamiką zmian społecznych, kulturowych, politycznych i gospodarczych zadanie to staje się nie lada wyzwaniem dla społeczności lokalnych i tym samym dla samorządów. System edukacyjny, aby dobrze spełniał swoją rolę, musi być dopasowany do bieżących i przyszłych potrzeb społecznych. Dotyczy to zarówno procesu kształcenia, opieki i wychowania, jak i warunków w jakich ten proces się odbywa. Baza materialna placówek oświatowych musi więc spełniać najnowsze wymogi i tym samym być przyjazna uczniom, również tym z niepełnosprawnością. Końcowym efektem, dawanym przez sprawny i efektywny system edukacyjny, jest wszechstronne wykształcenie kolejnych pokoleń i tym samym zapewnienia im równego startu w życiu zawodowym. Wprowadzona w 2017 roku reforma systemu edukacji nałożyła na samorządy lokalne dodatkowe obowiązki związane z reorganizacją systemu oświaty.

W Polsce wypracowany podział kompetencji w sferze zarządzania państwem, nakłada na samorządy lokalne zadania związane z prowadzeniem edukacji na poziomie przedszkolnym oraz podstawowym. Do obowiązków każdej gminy w tym zakresie należy m.in.:

- zapewnienie właściwych warunków działalności edukacyjnej, wychowawczej i opiekuńczej placówek oświatowych;
- prowadzenie remontów i działań inwestycyjnych;
- wyposażać placówki w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji programów nauczania i innych celów strategicznych.

Najistotniejszym źródłem finansowania wydatków publicznych na oświatę i wychowanie w Polsce jest część oświatowa subwencji ogólnej. Z założeń Rozporządzenia Ministra Oświaty wynika, iż subwencja ogólna dla samorządów gminnych powinna zaspokajać wydatki na prowadzenie oświaty, w szczególności na bieżącą działalność szkół podstawowych, nie uwzględniając:

- dowozu uczniów,
- przedszkoli,
- stołówek,
- świetlic.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka edukacja ukierunkowana jest na kształcenie obejmujące jej pierwsze etapy oraz umożliwia dalszą edukację w placówkach prowadzonych przez powiat kazimierski. Poniższa tabela zawiera liczbę uczniów w roku szkolnym 2019/2020 oraz 2020/2021 wg spisu Systemu Informacji Oświatowej z dnia 30 września.

Tabela 1. Wykaz Szkół Podstawowych i Przedszkoli na terenie gminy Kazimierza Wielka

L.p.	Nazwa	2018/2019	2019/2020	2020/2021
1	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 1 im. Hugona Kołłątaja w Kazimierzy Wielkiej	450	461	429
2	Samorządowa Szkoła Podstawowa im. ks. Władysława Łatosa w Kamieńczycach	115	117	116
3	Samorządowa Szkoła Podstawowa im. ks. Andrzeja Biernackiego w Wielgusie	300	254	278
4	Samorządowa Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Jana Pawła II w Kazimierzy Wielkiej	335	342	323
5	Szkoła Podstawowa z oddziałami przedszkolnymi „Szkoła Twórcza” o uprawnieniach szkoły publicznej kształcącej młodzież w Cudzynowicach	123	111	98
6	Przedszkole Samorządowe im. Parkowe Skrzaty w Kazimierzy Wielkiej	145	158	143
7	Przedszkole „Sylabka”	-	-	77
8	Niepubliczne Przedszkole „Motylek” w Kazimierzy	98	97	95

Na terenie gminy Kazimierza Wielka funkcjonuje pięć szkół podstawowych oraz trzy przedszkola prowadzone zarówno przez gminę Kazimierza Wielka jak i lokalne stowarzyszenia. Dodatkowo przy każdej szkole podstawowej funkcjonuje oddział przedszkolny. Liczba uczniów w szkołach, w ciągu trzech ostatnich lat zmniejszyła się – za wyjątkiem szkoły w Kamieńczycach. Biorąc pod uwagę niekorzystną prognozę demograficzną, należy założyć, że liczba uczniów będzie się dalej zmniejszać.

2.4.1. Stypendia socjalne

Kolejną formą wsparcia osób najuboższych są stypendia socjalne. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie. Stypendium przyznawane jest w formie refundacji poniesionych kosztów, a jego wysokość uzależniona jest od sytuacji dochodowej oraz występowania w rodzinie okoliczności takich jak: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, rodzina niepełna lub wystąpienie zdarzenia losowego.

Tabela 2. Liczba przyznanych stypendiów w ujęciu półrocznym

Okres	Liczba wniosków	Przyznana kwota
I-VI 2015	303	110.700,00
IX-XII 2015	321	87.580,00
I-VI 2016	325	94.440,00
IX-XII 2016	294	87.880,00
I-VI 2017	292	96.675,00
IX-XII 2017	280	73.020,00
I-VI 2018	265	101.965,00
IX-XII 2018	239	82.620,00
I-VI 2019	236	130.840,00
IX-XII 2019	186	135.950,00
I-VI 2020	166	172.040,00

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

Powyższa tabela przedstawia ujęcie półroczne. W przypadku analizy pod kątem roku szkolnego, łatwo można zaobserwować, że drugie półrocza wiążą się z większymi wypłaconymi kwotami. Związane jest to oczywiście z większą ilością przypadających miesięcy i tym samym większą liczbą wypłat.

2.5. Działalność kulturowa

Działalność kulturalna władz publicznych należy do ich obowiązków wynikających z poszczególnych przepisów ustaw. Korzystanie z dóbr kultury świadczy o poziomie życia ludności oraz wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców. Za inicjację oraz realizację działalności w zakresie kultury na terenie gminy odpowiada Kazimierski Ośrodek Kultury, w skład którego również wchodzi 10 świetlic wiejskich znajdujących się na terenie gminy. Ośrodek Kultury był również administratorem zabytkowej baszty, w której znajduje się Izba Regionalno-Historyczna. Do jego zadań należy współpraca z innymi instytucjami kultury, podmiotami prowadzącymi działalność kulturalną, stowarzyszeniami działającymi w obszarze kultury oraz artystami. W 2020 roku Kazimierski Ośrodek Kultury był organizatorem lub współorganizatorem wielu wydarzeń o charakterze kulturalnym, wśród których można wymienić m.in.:

- Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
- XVII Kostiumowy Bal Karnawałowy dla dzieci pn. „Postaw na rodzinę”,
- I Turniej FIFA'20 na PS4,
- V Gminny Turniej Sudoku,
- Koncert z okazji „Dnia Kobiet”,
- „Wianki Świętojańskie”,
- Plener malarski pod hasłem „Święty Roch – Patron Kazimierzy Wielkiej”,
- I Święto Patrona Kazimierzy Wielkiej Świętego Rocha,
- Spotkanie w formie internetowej ze Świętym Mikołajem w Kazimierskim Ośrodku Kultury,
- Koncert w formie internetowej pod tytułem „Wspomnienia z Przeglądów Twórczości Jacka Kaczmarskiego” w 39. rocznicę stanu wojennego w Polsce

Wartym zauważenia jest fakt funkcjonowania Kazimierskiego Ośrodka Kultury pomimo wprowadzonych obostrzeń sanitarnych związanych z pandemią koronawirusa. W okresie tym zajęcia realizowane były w trybie zdalnym. Okres ten wykorzystano również na pracę naprawczą i porządkową zarówno wewnątrz budynku jak i w jego otoczeniu.

Oprócz Kazimierskiego Ośrodka Kultury w gminie Kazimierza Wielka funkcjonowały również dwie biblioteki (Miejsko-Gminna i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Mikołaja Reja w Kazimierzy Wielkiej oraz Biblioteka Pedagogiczna Wojewódzka. Filia w Kazimierzy Wielkiej), których jednym z celów jest popularyzacja książek i czytelnictwa między innymi poprzez gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów. W dobie wszechobecnej cyfryzacji, która wypiera tradycyjne czytelnictwo, utrzymanie zainteresowania wśród czytelników jest niezwykle ważnym zadaniem każdej placówki bibliotecznej. Działania promujące czytanie dotyczą przeważnie osób młodych, które są najbardziej narażone na wtórny analfabetyzm, spowodowany między innymi słabnącą popularnością książek. Miejsko-Gminna i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Mikołaja Reja w Kazimierzy Wielkiej organizuje również spotkania kulturalne, których głównym celem jest popularyzacja czytelnictwa. W całym 2020 roku zorganizowano 28 takich wydarzeń, z czego połowę w formie online.

Na terenie gminy prowadzone są również oddolne inicjatywy kulturalne, podejmowane w sposób spontaniczny, a stające się imprezami cyklicznymi. Przykładem jest Kazimierska Parada Psów (do tej pory odbyły się 3 edycje). Działalność kulturalna na terenie gminy Kazimierza Wielka bardzo często sięga do bogatych źródeł historycznych terenów, gdzie obok rozrywki spełniana jest funkcja edukacyjna- przykładem takim jest cyklicznie organizowany Kazimierski Bieg Szlakiem Megalitów (dotychczas IX edycji) oraz Bieg Pamięci im. Mjr. Ludwika Zwolańskiego (dotychczas IV edycje).

Jednostki odpowiedzialne za wypełnianie przestrzeni edukacyjno-kulturowej na terenie gminy Kazimierza Wielka organizują również obchody ważnych uroczystości państwowych, umożliwiają organizację kiermaszów świątecznych oraz organizują czas wolny dzieci i młodzieży podczas ferii i wakacji.

2.6. Ochrona zdrowia

Jednym z zadań gminy służącym zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie ochrony zdrowia publicznego, jest m.in. zabezpieczenie dostępności do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i ginekologii oraz stomatologii zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Usługi w zakresie opieki zdrowotnej na terenie gminy świadczy Zespół Opieki Zdrowotnej w Kazimierzy Wielkiej podlegający pod powiat kazimierski, a także Centrum Medyczne MAXMED (spółka komandytowa). W skład ZOZ wchodzi poradnia POZ, poradnie specjalistyczne oraz szpital z oddziałem wewnętrznym. Na terenie miasta Kazimierza Wielka Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach posiada stację Pogotowia Ratunkowego.

Jako główne problemy zdrowotne trapiące mieszkańców gminy Kazimierza Wielka należy wskazać przewlekłe choroby układu krążenia (wśród których dominuje nadciśnienie tętnicze i niedokrwienność serca), infekcje górnych dróg oddechowych, cukrzycę oraz przewlekłe choroby układu mięśniowo-stawowego.

Profilaktyczna opieka zdrowotna jest bardzo istotnym czynnikiem, umożliwiającym między innymi wczesne wykrywanie nieprawidłowości w rozwoju dziecka. Profilaktyka zdrowotna to działania mające na celu zapobieganie chorobom poprzez ich wczesne wykrycie i leczenie. Niezmiernie istotne jest utrwalanie prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia nie tylko u siebie, ale również u naszych najbliższych, w tym zwłaszcza wśród najmłodszych mieszkańców. Gmina Kazimierza Wielka była zaangażowana w realizację programów zdrowotnych np. udostępniając miejsca postojowe oraz bezpłatnie udostępniając podłączenie do prądu aparatury wykonującej badania mammograficzne oraz cytologiczne.

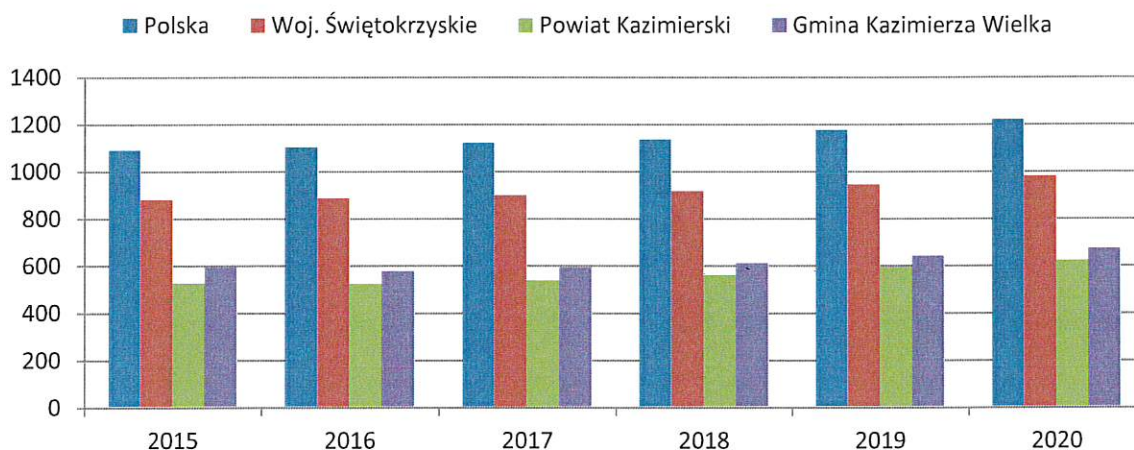
2.7. Lokalny rynek pracy

Jednym z najistotniejszych czynników wpływających na rozwój każdej gminy w Polsce jest tworzenie nowych miejsc pracy oraz utrzymanie już istniejących. Gmina nie ma narzędzi do bezpośredniego formowania rynku pracy, dlatego w jej gestii leży kreowanie przyjaznych warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Analizując przedsiębiorczość na obszarze gminy należy

wziąć pod uwagę jej lokalizację, czyli m.in. położenie względem od innych ośrodków przemysłowych czy też pokrycia powierzchni gminy różnymi formami ochrony przyrody.

Jednym ze sposobów mierzenia przedsiębiorczości lokalnej społeczności jest przedstawienie wskaźnika prezentującego liczbę podmiotów gospodarki narodowej przypadających na określoną liczbę ludności. W przypadku gminy Kazimierza Wielka wskaźnik ten wypada korzystanie w przypadku porównania do średniej powiatowej. Niestety na tle województwa oraz kraju sytuacja jest zgoła odmienna. Przyrównując liczbę podmiotów do średniej krajowej otrzymamy rezultat niemal dwa razy mniejszy.

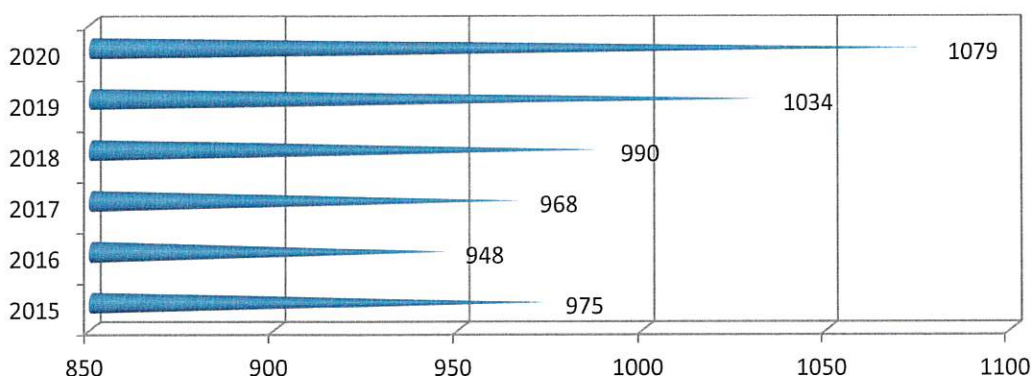
Wykres 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Powyższy wskaźnik nie prezentuje liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy, ponieważ przyjęta jednostka porównawcza jest mniejsza niż rzeczywista liczba ludności gminy. Na koniec 2020 roku w gminie Kazimierza Wielka funkcjonowało 1079 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, co było najwyższym rezultatem w analizowanym przedziale czasu.

Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2020 roku spośród wszystkich zarejestrowanych podmiotów na terenie gminy, najwięcej (20,95%) funkcjonowało w branży związanej z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych, włączając w to motocykle. Jest to ogólnopolska tendencja, którą doskonale można zaobserwować w pozostałych gminach województwa świętokrzyskiego. Kolejnymi pod względem liczebności branżami są budownictwo oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Firmy budowlane zarejestrowane w tej branży niejednokrotnie swoje zlecenia wykonują poza obszarem terytorialnym gminy, również w innych województwach. W obu tych obszarach działa łącznie ponad 28,64% wszystkich podmiotów. Szczegółowy udział podmiotów w poszczególnych sektorach gospodarki prezentuje poniższa tabela.

Tabela 3. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007

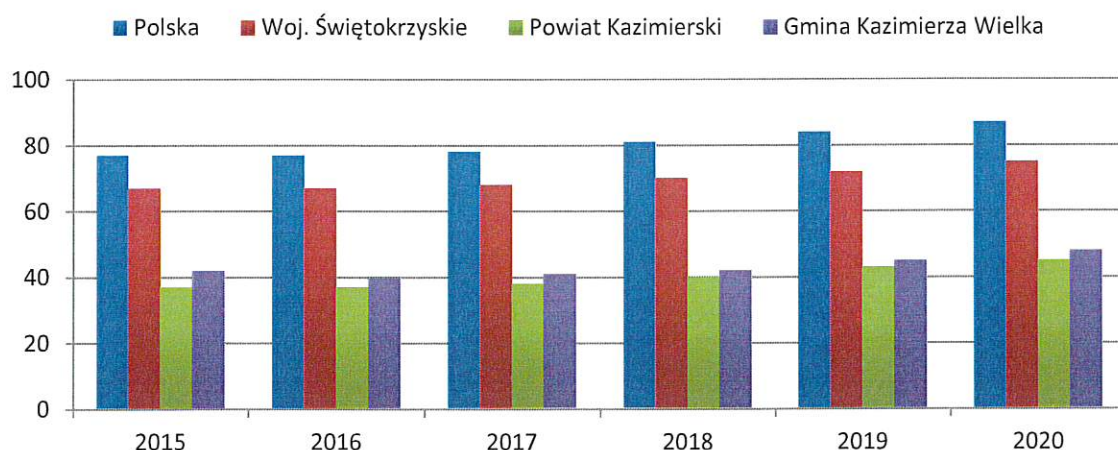
Sekcja PKD2007	Liczba firm
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	17
górnictwo i wydobywanie	0
przetwórstwo przemysłowe	67
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	4
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4
budownictwo	192
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	226
transport i gospodarka magazynowa	82
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	21

informacja i komunikacja	22
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	37
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	40
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	76
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	15
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	28
edukacja	50
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	83
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	21
działalność organizacji członkowskich	44
naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	10
pozostałe	37
Razem	1079

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Sam przekrój sektorowy nie informuje w pełni o specyfice lokalnej przedsiębiorczości. Istotnym zagadnieniem jest również kwestia własnościowa podmiotów. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego sektor prywatny stanowi prawie 94% lokalnego rynku pracy. Spośród niego najwięcej było osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co ukazuje siłę i potencjał tkwiący w tej części gospodarki. W 2020 roku w gminie Kazimierza Wielka na każdy 1000 mieszkańców 48 osób prowadziło jednoosobową działalność gospodarczą. Na tle województwa rezultat ten był niższy o 27 osób.

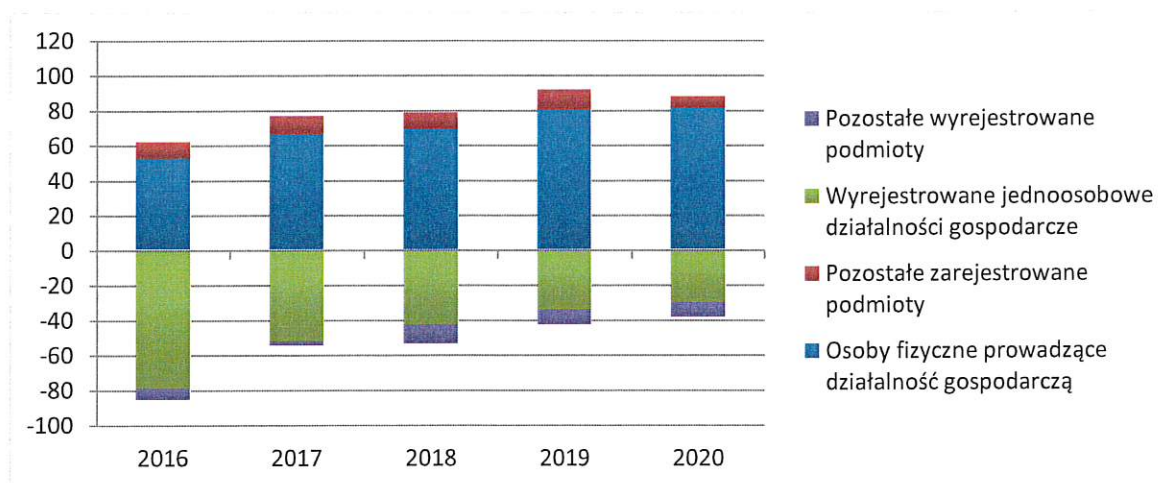
Wykres 9. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Z racji na wysoki udział jednoosobowych działalności gospodarczych w ogóle podmiotów, to właśnie ten rodzaj działalności cechował największy zakres wahań podmiotów nowo zarejestrowanych do podmiotów wyrejestrowanych. Fakt ten wynika między innymi z tego, że jednoosobowe działalności gospodarcze są bardziej podatne na dynamicznie zmieniającą się sytuację gospodarczą regionu oraz na zmiany w prawie.

Wykres 10. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Kazimierza Wielka w latach 2016-2020

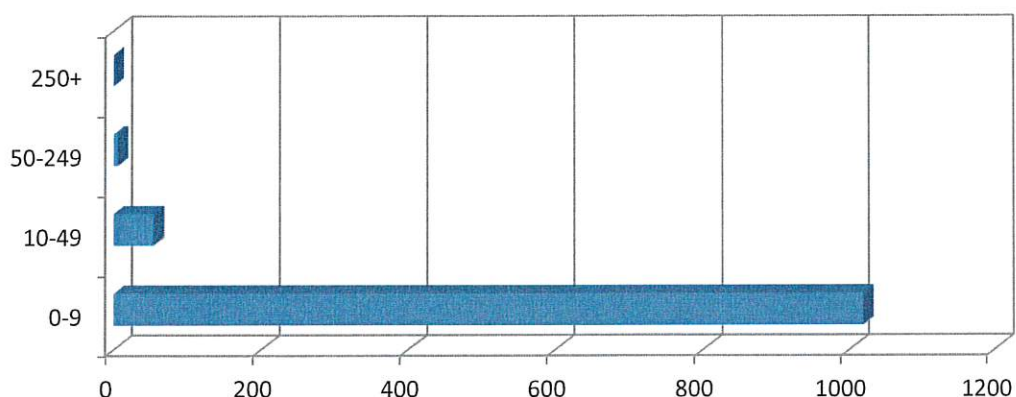

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z powyższego wykresu, w 2016 roku na terenie gminy wyrejestrowano więcej jednoosobowych działalności gospodarczych niż zarejestrowano nowych. W kolejnych latach liczba nowych podmiotów przewyższała już liczbę podmiotów zamkniętych. Na uwagę zasługuje fakt, że na terenie gminy otwierano coraz więcej działalności i jednocześnie coraz mniej zamykano.

Kolejnym ważnym aspektem lokalnego rynku jest kwestia wielkości przedsiębiorstw. Potwierdza ona tezę o dominującej roli osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, którzy stanowią główny trzon gospodarki. Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden zakład zatrudniający przynajmniej 250 osób.

Wykres 11. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia

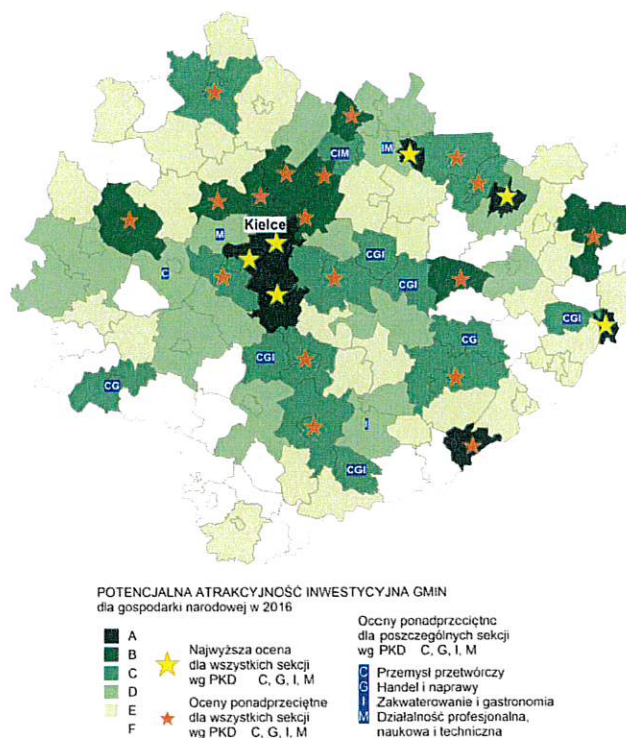

Źródło.

Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Szansą na rozwój gminy Kazimierza Wielka jest między innymi pozyskiwanie nowych inwestorów, którzy wspomogą lokalną gospodarkę zarówno nowymi miejscami pracy jak i środkami odprowadzanymi do budżetu gminy w postaci podatków. Z raportu przygotowanego w listopadzie 2017 roku na zlecenie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A. przez Instytut Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie można zapoznać się z oceną atrakcyjności inwestycyjnej regionów województwa świętokrzyskiego. Gmina Kazimierza Wielka została oceniona na przedostatnią wartość E w skali od A do F.

Rysunek 1. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. Świętokrzyskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

Źródło. *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2017 – Raport przygotowany na zlecenie Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. w Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie*

Należy pamiętać, że powyższa analiza dotyczy zróżnicowania wewnętrznego województwa świętokrzyskiego. Osobna analiza została przygotowana dla zobrazowania potencjału inwestycyjnego województw w kraju, co umożliwi porównaniu obszarów w całej Unii Europejskiej. W publikacji „Atrakcyjność inwestycyjna regionów Polski na tle Unii Europejskiej”, pod red. H. Godlewskiej-Majkowskiej, województwo świętokrzyskie otrzymało bardzo niską ocenę atrakcyjności inwestycyjnej (klasa E) na tle regionów Unii Europejskiej szczebla NUTS 2. Spośród 275 regionów, nasze województwo otrzymało 249 lokatę. Jako silną stroną województwa świętokrzyskiego wskazano jedynie mikroklimat, który otrzymał najwyższą możliwą klasę A.

2.8. Pomoc społeczna

System pomocy społecznej na poziomie gminy tworzy ogół instytucji samorządowych i rządowych, organizacji pozarządowych i kościelnych a także innych osób prawnych zaangażowanych w działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podstawową jednostką systemu pomocy społecznej gminy Kazimierza Wielka, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej. Ośrodek realizuje zadania określone nie tylko w ustawie o pomocy społecznej, ale również wynikające z innych aktów prawnych tj.: ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci itp. Przy realizacji niektórych zadań Ośrodek współpracuje między innymi z Wydziałem Polityki Społecznej Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego w Kielcach, Powiatowym Urzędem Pracy w Kazimierzy Wielkiej, Sądem, Policją, placówkami szkolnymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kazimierzy Wielkiej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, kuratorami, placówkami służby zdrowia, komornikami.

Każda osoba oraz rodzina nie będąca w stanie samodzielnie rozwiązać swoich problemów ma prawo zwrócić się z prośbą o pomoc do Ośrodka. Prawo do wsparcia udzielanego przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. Pomoc udzielana przez Ośrodek Pomocy Społecznej może mieć charakter finansowy i niepieniężny. Do świadczeń niepieniężnych realizowanych przez ośrodek należy zaliczyć:

- Pracę socjalną - udzielana jest osobom/ rodzinom na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. Udzielana jest bez względu na posiadany dochód, również osobom/ rodzinom nie korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej.
- Składki na ubezpieczenie zdrowotne.

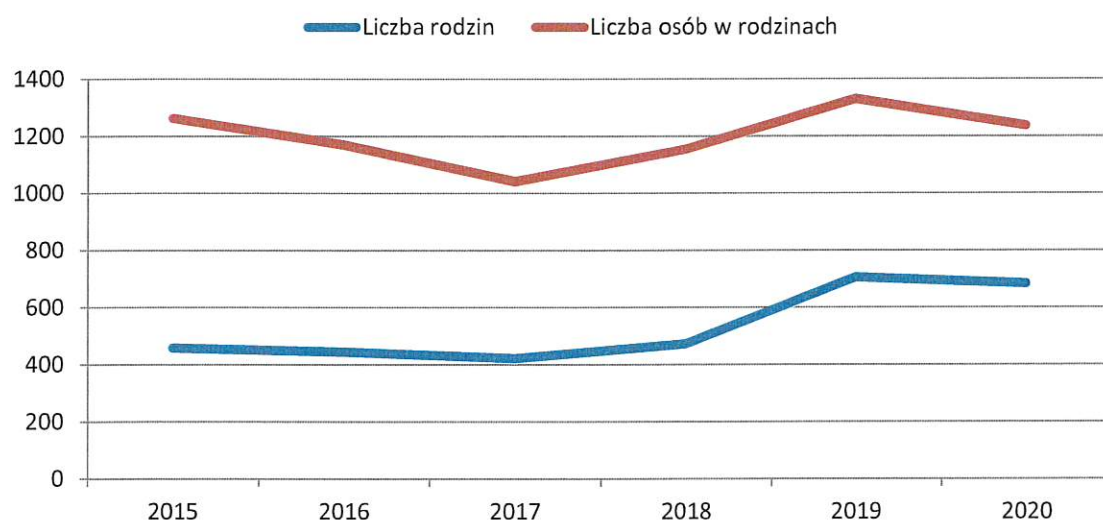
- Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego, w przypadku gdy rodzina nie jest w stanie zorganizować pogrzebu lub jest brak rodziny.
- Schronienie. MGOPS udziela pomocy osobom bezdomnym w postaci zapewnienia schronienia w schronisku lub noclegowni. Możliwa jest forma pomocy w postaci przyznania zasiłku celowego z przeznaczeniem na opłacenie pobytu w ośrodku.
- Posiłek. Zgodnie z ustawą MGOPS zapewnia gorący posiłek osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić. Od kilku lat ośrodek realizuje program dożywiania dzieci w szkołach.
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Udzielane są one osobom, które z powodu wieku, choroby itd. potrzebują pomocy osób trzecich.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze – dostosowane do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi i świadczone w miejscu ich zamieszkania.

Do świadczeń o charakterze pieniężnym należy wymienić:

- Zasiłek celowy - pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, opłaty za energię, leczenie/zakup leków. W przypadku stwierdzenia marnotrawstwa przyznanych świadczeń pomoc jest ograniczana lub odmawiana. Z uwagi na dobro osób będących na utrzymaniu osoby ubiegającej się o pomoc finansową w przypadku marnotrawstwa przyznawana jest pomoc w formie niepieniężnej, np. zakupu żywności. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenia losowego.
- Specjalny zasiłek celowy - przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie.
- Zasiłek okresowy - pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie.
- Zasiłek stały - przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W 2020 roku w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej zatrudnionych było średnio 19 osób. W roku tym z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej skorzystały 682 rodziny. To aż o 263 rodziny więcej niż w roku 2017 i jednocześnie mniej o 23 niż w 2019. W systemie sprawozdawczym pomocy społecznej w wielu przypadkach, dla potrzeb statystycznych, dane podaje się nie w przeliczeniu na osoby a na liczbę rodzin, do których realnie trafiła pomoc, ponieważ wypłacone świadczenie realnie pomaga całe rodzinie a nie tylko beneficjentowi.

Wykres 12. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2020

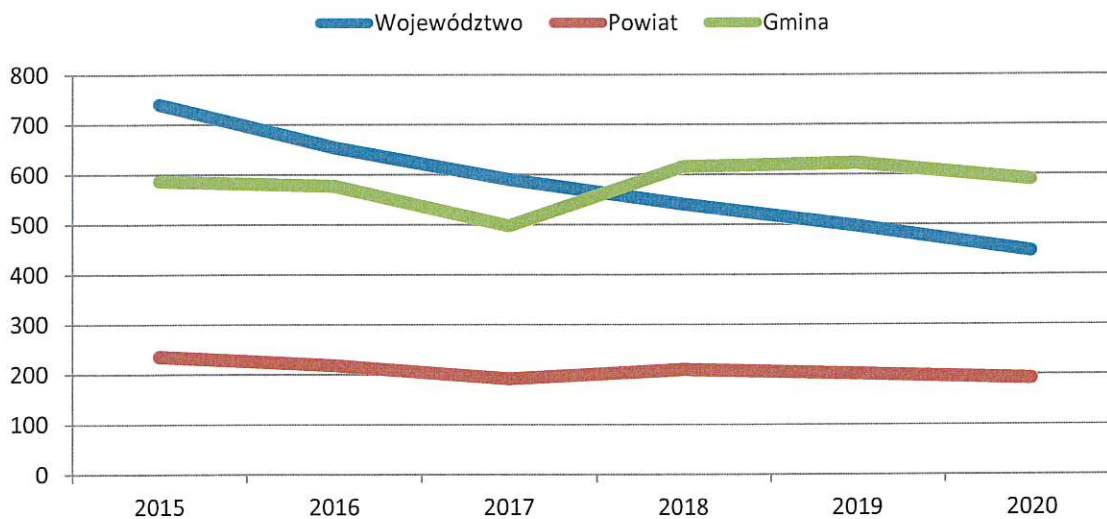
Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Pomimo wzrostu liczby rodzin otrzymujących wsparcie nie zwiększyła się ogólna liczba osób w tych rodzinach, w związku z czym należy założyć, że zmianie uległa struktura rodzin otrzymujących pomoc: z rodzin wielodzietnych na większy udział gospodarstw jednoosobowych.

Najczęstszą formą pomocy są świadczenia. Świadczenia pomocy społecznej są zróżnicowane, niektóre z nich mają charakter obligatoryjny, a inne fakultatywny. Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki będące podstawą ich przyznania. Wyodrębnić można następujące rodzaje świadczeń: w naturze, pieniężne oraz usługi. Wszystkie świadczenia udzielane są bezpłatnie, odpłatnie lub za częściową odpłatnością w zależności od kryterium dochodowego rodziny. W latach 2015-2020 liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji w gminie Kazimierza Wielka była dużo wyższa niż wynosi średnia dla powiatu. W

przypadku średniej wojewódzkiej liczba beneficjentów w gminie przekroczyła wartość dla świętokrzyskiego w 2018 roku.

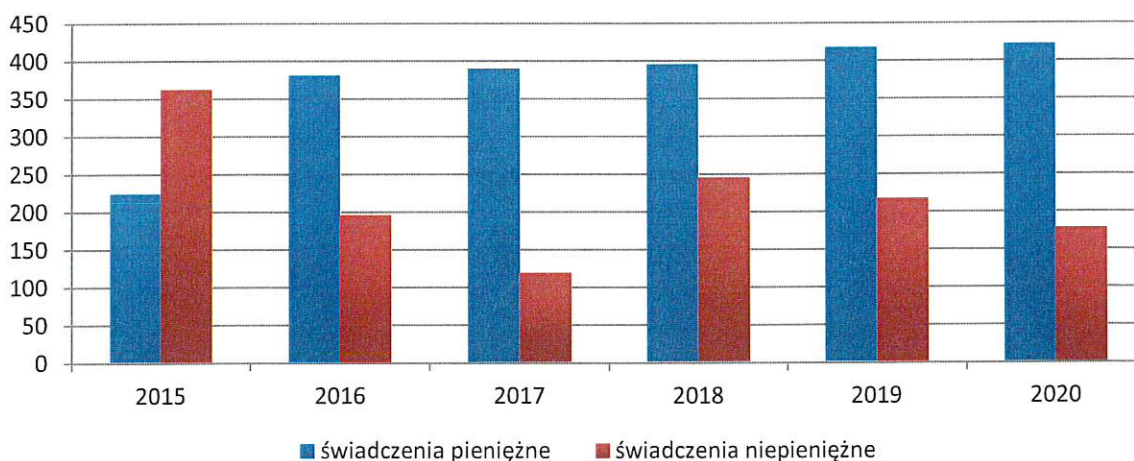
Wykres 13. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji przez MGOPS w Kazimierzy Wielkiej w latach 2015-2020

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2014-2019.

Część osób objętych wsparciem Ośrodka otrzymywała świadczenia zarówno pieniężne jak i niepieniężne. Jak wynika z poniższego wykresu od 2016 roku większość osób korzysta ze świadczeń pieniężnych.

Wykres 14. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej na terenie gminy Kazimierza Wielka w roku 2020 było bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Tabela 4. Główne powody przyznania pomocy przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej w latach 2018-2020 roku

Powód przyznania pomocy	2018	2019	2020
	liczba rodzin	liczba rodzin	liczba rodzin
Bezrobocie	235	239	228
Długotrwała lub ciężka choroba	143	160	150
Niepełnosprawność	98	98	92
Ubóstwo	63	45	34
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	31	31	25
Potrzeba ochrony macierzyństwa	18	21	16
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	3	38	5
Zdarzenia losowe	3	14	7
Alkoholizm	4	8	6
Bezdomność	2	3	1
Przemoc w rodzinie	3	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ZK	2	2	1
Sytuacja kryzysowa	1	2	3
Narkomania	0	0	0
Sieroctwo	0	0	0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2018-2020.

Dużą część klientów pomocy społecznej stanowią osoby długotrwale korzystające z wsparcia. Jest to często związane z trudną sytuacją materialną tych rodzin oraz z nieumiejętnością odnalezienia się w obecnych realiach społeczno-gospodarczych. Osoby te wymagają podjęcia szczególnych działań mających na celu usamodzielnienie ich od pomocy społecznej.

Opisana struktura klientów ośrodka pomocy społecznej odzwierciedla potrzebę utrzymania dotychczasowego poziomu nakładów ponoszonych przez Gminę na wsparcie finansowe mieszkańców, gdyż ich sytuacja ekonomiczna w najbliższym czasie nie ulegnie poprawie ze względu na ograniczone możliwości pozyskania dodatkowych dochodów własnych, starzenie się społeczeństwa, niskie emerytury oraz duże koszty utrzymania.

W zasobie gminy w 2020 roku było 31 mieszkań komunalnych, czyli o cztery mniej niż w roku poprzedzającym. Spośród tych lokali cztery miały status mieszkań socjalnych. W tym samym czasie na przydział takiego mieszkania oczekiwało 10 rodzin.

2.8.1. Świadczenia rodzinne i opiekuńcze

Świadczenia rodzinne mają różny charakter: w większości wypłacane są na określony czas, ale również jednorazowo (dodatek z tytułu urodzenia dziecka) lub raz w ciągu pewnego okresu (dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego). Część z świadczeń rodzinnych występuje samoistnie (zasiłek rodzinny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne), natomiast otrzymanie dodatków do zasiłku rodzinnego uzależnione jest od posiadania prawa do zasiłku rodzinnego.

Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne. Przyznawanie większości świadczeń rodzinnych uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna,
- świadczenie rodzicielskie,
- świadczenie „Za życiem”.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się (pełnoletniej osobie uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). Przyznanie zasiłku rodzinnego jest ściśle związane z dochodem w przeliczeniu na osobę w rodzinie i przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Z roku na rok maleje liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych. Powodów tego można doszukiwać się w nieaktualizowanym kryterium dochodowym, rosnącej wysokości wynagrodzeń oraz zmniejszaniu się liczby świadczeń wypłacanych w oparciu o zasadę „złotówka za złotówkę”.

Tabela 5. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	677	656	601	517	457

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej.

Zgodnie z przepisami prawa, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej oprócz zasiłków rodzinnych wypłacał również dodatki do nich:

- z tytułu urodzenia się dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Tabela 6. Dodatki do zasiłków rodzinnych w 2020 roku

Wyszczególnienie	Kwota (zł)	Liczba świadczeń
Urodzenie dziecka	55.000	55
Opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,	54.168	139
Samotne wychowywanie dziecka	54.015	255
Kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego	75.813	707
Rozpoczęcie roku szkolnego	58.768	589
Podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	114.384	1569
Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	143.545	1511

Źródło. Opracowanie własne na podstawie sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczeń rodzinnych.

Wśród wszystkich dodatków wypłaconych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej największą część budżetu stanowiły wypłaty z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej oraz podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania. Przyznawano również jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka. W 2020 roku wypłacono 97 zapomóg na łączną kwotę 97.000,00 złotych.

W 2016 roku wprowadzono również świadczenie rodzicielskie, które przysługuje rodzicom, którzy nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego. Świadczenie w kwocie 1 tysiąca netto miesięcznie przyznawane jest niezależnie od dochodu rodziny i może być pobierane przez 52 tygodnie w przypadku urodzenia bądź przyjęcia na wychowanie jednego dziecka, 65 tygodni w przypadku dwójki dzieci, 67 tygodni – trójki, 69 tygodni – czwórki, a przy piątce i więcej – 71 tygodni. W 2020 roku z tego tytułu udzielono 401 świadczeń na łączną kwotę 368.214,00 złotych.

Świadczenia opiekuńcze

Wśród świadczeń opiekuńczych wyróżniamy trzy rodzaje wsparcia:

- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- świadczenie pielęgnacyjne,
- zasiłek pielęgnacyjny,
- zasiłek dla opiekuna.

Według definicji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz w oparciu o art. 16 ustawy o świadczeniach rodzinnych zasiłek pielęgnacyjny jest świadczeniem, które przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat i nie jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwać może tylko w sytuacji, w której osoba uprawniona do świadczenia zrezygnuje z pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności (wobec osoby tej konieczne jest sprawowanie stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku z jej znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, jak również konieczny jest stały współudział na co dzień opiekuna w procesie jej leczenia, rehabilitacji i edukacji), albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do pobierania świadczenia pielęgnacyjnego uprawnieni są:

- Rodzice niepełnosprawnej osoby;
- Opiekun faktyczny dziecka;
- Osoba należąca do rodziny zastępczej spokrewnionej na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Inne osoby, na których zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności).

Dodatkowo świadczenie pielęgnacyjne wypłacane jest tylko wówczas, gdy niepełnosprawność osoby, nad którą uprawniony sprawuje opiekę, powstała:

- nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygaśa z mocy prawa na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw.

Tabela 7. Świadczenia opiekuńcze w latach 2018-2020 roku

Rodzaj świadczenia	liczba świadczeń			kwota świadczeń			Źródło. Opracowanie na podstawie danych MGO
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	
świadczenie pielęgnacyjne	636	697	768	934.585,00	1.099.783,00	1.387.131,00	
specjalny zasiłek opiekuńczy	427	392	501	217.778,00	241.199,00	308.603,00	
zasiłek pielęgnacyjny	4370	4498	4242	695.422,00	850.447,00	914.840,00	

PS.

Z roku na rok wzrasta liczba rodzin korzystających z świadczenia pielęgnacyjnego. Najpopularniejszą formą wsparcia spośród wszystkich świadczeń opiekuńczych jest zasiłek pielęgnacyjny, który przyznawany jest w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osobie w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji, w tym do zakupu leków, pokrycia kosztów dodatkowej rehabilitacji itp.

Świadczenie wychowawcze Rodzina 500+

Od 2016 roku jednym z dwóch nowych zadań Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej była obsługa świadczenia wychowawczego Rodzina 500+. Celem świadczenia było częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Tabela 8. Świadczenie wychowawcze „500+”

	2019	2020
liczba dzieci	2218	2307
kwota	11.094.962,92	13.818.626,62

Źródło. Dane MGOPS

Od 1 lipca 2019 roku świadczenie wychowawcze przysługuje na wszystkie dzieci, bez uwzględniania wcześniejszego kryterium dochodowego. Zmiana ta spowodowała, że w gminie zwiększyła się liczba dzieci oraz tym samym rodzin uprawnionych do pobierania 500+.

Z dniem 1 stycznia 2022 roku obowiązek realizacyjny świadczenia wychowawczego przejmie Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Samorządy będą jednak kontynuować wypłacanie tych świadczeń przyznanych przed tą datą do końca okresu, na jaki zostały przyznane, tj. do 31 maja 2022 r. w okresie styczeń – maj 2022 r.

Świadczenie „Dobry start”

Świadczenie „Dobry Start” zostało wprowadzone w 2018 roku i przysługuje raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia przez nie 24 roku życia. Co ważne, rodzina może liczyć na wsparcie niezależnie od posiadanego dochodu. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej w 2020 r. przyznał 1642 świadczenia „Dobry start” na łączną kwotę 492.600,00 zł.

Również obsługa tego świadczenia została przekazana z dniem 1 lipca 2021 roku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

2.8.2. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych alimentów, stwierdzonej przez komornika w okresie dwóch ostatnich miesięcy. Świadczenie to przysługuje do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 25 roku życia, jeżeli dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej. W przypadku posiadania przez osobę uprawnioną orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje bez względu na jej wiek – bezterminowo.

Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego, koszty obsługi związane z ich wypłatą oraz koszty podejmowanych wobec dłużników działań, finansowane są w formie dotacji celowej z budżetu państwa.

W ciągu ostatnich lat liczba rodzin otrzymujących świadczenie z funduszu alimentacyjnego stale ulega zmniejszeniu. Należy przy tym zauważyć, iż rośnie średni poziom płac przy jednoczesnym niewielkim wzroście kryterium dochodowego.

Tabela 9. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
liczba osób	78	63	50	46
liczba rodzin	48	41	34	32
kwota świadczeń	384.080,00	308.382,00	249.770,00	242.977,00

Źródło. Dane MGOPS.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego mają charakter zwrotny. Dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej, łącznie z ustawowymi odsetkami za zwłokę, które naliczane są od pierwszego dnia następującego po dniu wypłaty świadczenia, do dnia spłaty całości należności dłużnika wobec gminy z tego tytułu.

2.8.3. Karta Dużej Rodziny

Rządowy Program „Karta Dużej Rodziny” został zapoczątkowany 16 czerwca 2014 roku. W ramach programu członkom rodzin wielodzietnych, na ich wniosek, przyznawane są Karty Dużej Rodziny. Karty te upoważniają do korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów i usług lub innych form działalności. Karty przyznawane są członkom rodziny wielodzietnej, gdzie na utrzymaniu jest co najmniej troje dzieci. Karta wydawana jest rodzicom na czas nieokreślony, dziecku do ukończenia 18 roku życia, dziecku powyżej 18 roku życia odpowiednio do końca roku szkolnego lub akademickiego w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia a dziecku legitymującemu się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w wieku powyżej 18 roku życia na okres ważności orzeczenia.

W ostatnich pięciu latach najwięcej Kart Dużej Rodziny wydano w 2019 roku i trafiły one łącznie do 156 osób. Wzrost zainteresowania Kartą Dużej Rodziny w tym okresie wynika ze zmiany, która zaczęła obowiązywać od 1 stycznia 2019 roku. Od tamtego momentu prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic

(rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek.

Tabela 10. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny w latach 2016-2020

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba wydanych kart	92	68	83	156	102

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

2.8.4. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

Osoba znajdującą się w trudnej sytuacji materialnej może skorzystać z pomocy w formie dodatku mieszkaniowego przeznaczonego na utrzymanie posiadanego lub wynajmowanego mieszkania lub domu jednorodzinnego. Warunkiem uzyskania takiej pomocy jest spełnienie kryteriów dochodowych. Mieszkanie lub dom musi także spełniać kryteria powierzchniowe.

Od 1 stycznia 2014 r. istnieje możliwość otrzymania przez tzw. odbiorcę wrażliwego energii elektrycznej - dodatku energetycznego. Odbiorcą wrażliwym energii elektrycznej jest osoba, której przyznano dodatek mieszkaniowy w rozumieniu przepisów ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe o energetyczne w gminie Kazimierza Wielka

Rodzaj wsparcia	Dodatki mieszkaniowe				
Rok	2016	2017	2018	2019	2020
liczba gospodarstw	102	82	81	62	58
Kwota świadczeń (zł)	122125	102583	88329	68579	71754
	Dodatki energetyczne				
liczba gospodarstw	49	34	22	18	17
Kwota świadczeń (zł)	5149	3560	2442	2289	1980

Źródło. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

W ciągu ostatnich pięciu lat można zaobserwować stały spadek liczby gospodarstw domowych otrzymujących dodatki mieszkaniowe i energetyczne.

2.8.5. Realizacja Programu „Posiłek w szkole i w domu”

Od 2019 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej realizuje rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”, który jest kontynuacją wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W ramach programów gmina Kazimierza Wielka zapewniała posiłki oraz zasiłki celowe dla dzieci zarówno w wieku przedszkolnym i szkolnym oraz pozostałym uprawnionym osobom.

Tabela 12. Realizacja programów w zakresie dożywiania

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób	175	113	186	266	266
Kwota (zł)	76.339	56.556	120.573	403.131	497.035

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS

W przeciągu ostatnich pięciu lat rosła liczba osób/dzieci korzystających z programów pomocowych z zakresu dożywiania. Wyjątkiem był tylko rok 2017, w którym z pomocy skorzystało jedynie 113 mieszkańców.

2.9. Społeczeństwo obywatelskie

Społeczeństwo obywatelskie obejmuje w Polsce dwa obszary: obywatelską aktywność grupową – działalność organizacji pozarządowych, wspólnot lokalnych i samorządowych, nieformalnych grup i ruchów społecznych oraz świadomość obywatelską Polaków.

Społeczeństwo obywatelskie potrafi działać niezależnie od instytucji państwowych. Podstawową cechą społeczeństwa obywatelskiego jest świadomość jego członków potrzeb wspólnoty oraz dążenie do ich zaspokajania, czyli zainteresowanie sprawami społeczności oraz poczucie odpowiedzialności za jego dobro.

Za najlepsze podwaliny pod sprawnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie uważane są organizacje obywatelskie. Wzmacniają oraz urzeczywistniają one prawa obywateli do aktywnego uczestnictwa w życiu publicznym i samorealizacji we wszystkich aspektach życia. Społeczeństwo obywatelskie realizuje więc to wszystko, co nie jest zabronione przez prawo i akceptowane, obowiązujące w danym społeczeństwie zasady moralne. To co dozwolone,

jednostki mogą robić zgodnie z własną inwencją, jedynym ograniczeniem jest realizacja celów statutowych, dla jakich organizacja została powołana do życia. Dywersyfikacja sposobów realizacji usług społecznych, szeroko pojętych, jest korzystna z perspektywy mieszkańców gminy ze względu na łatwiejszy do nich dostęp, możliwość współtworzenia oraz współuczestnictwa w procesach decyzyjnych, realizację potrzeby przynależności. Sprawnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie to również podwalina do skutecznej, odpowiadającej realnym potrzebom mieszkańców realizacji polityki na szczeblu samorządowym dzięki partycypacji obywateli.

2.9.1. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią niezwykle ważny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Świadczą określone usługi, spójne z celami statutowymi organizacji, a dzięki swojej specyfice często mogą to robić w sposób bardziej efektywny niż inne podmioty, zwłaszcza publiczne. Efektywność ta wynika z samej genezy organizacji pozarządowych, które częstokroć są oddolnymi inicjatywami lokalnej społeczności, które w toku realizacji zadań przybierają formę zorganizowaną, instytucjonalną. Taka forma powoduje, że działania są odpowiedzią na realnie istniejące problemy społeczne, a sposób ich realizacji jest optymalnie dostosowany do możliwości i potrzeb lokalnej społeczności, do której jest kierowany. Według ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, organizacjami pozarządowymi są jednostki niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku. Najliczniejszymi formami prawnymi, w jakich zakładane są organizacje pozarządowe są stowarzyszenia i fundacje.

W 2020 roku na terenie gminy Kazimierza Wielka zarejestrowane były 3 fundacje oraz 46 stowarzyszeń. Aby móc porównać liczbę organizacji pozarządowych w różnych jednostkach terytorialnych, należy podać ich ilość w przeliczeniu na stałą liczbę ludności, w tym przypadku tysiąc mieszkańców. Analizując pod tym kątem potencjał gminy Kazimierza Wielka łatwo zauważyć, że współczynnik udziału organizacji pozarządowych na każdy tysiąc mieszkańców jest niższy niż w powiecie, województwie oraz kraju.

Tabela 13. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	3,68	3,85	3,68	3,83	3,93
Województwo Świętokrzyskie	3,44	3,60	3,54	3,70	3,78
Powiat kazimierski	3,97	4,17	4,14	4,25	4,35
Gmina Kazimierza Wielka	3,30	3,68	3,52	3,60	3,68

Źródło. Opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Sama liczba organizacji nie świadczy o jakości ich działalności. Powyższe dane wskazują również tylko zgłoszoną, rejestrową liczbę stowarzyszeń oraz fundacji. Istotną rolę w animacji lokalnej społeczności odgrywa Kościół Katolicki oraz związki wyznaniowe wraz z grupami np. o charakterze pomocowym i animacyjnym, działające przy parafiach. Spośród zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym stowarzyszeń, 18 stanowią Ochotnicze Straże Pożarne działające na terenach wiejskich gminy: Donatkowice, Wilków, Wojstawice, Gunów-Kolonia, Dalechowice, Kamieńczyce, Zagórzyce, Gabułów, Zięblice, Podolany, Kamyszów, Góry Sieradzkie, Gorzków, Łękawa, Chruszczyna Wielka, Marcinkowice, Cudzynowice, Słonowice, Krzyszkowice. Część spośród zarejestrowanych stowarzyszeń ma charakter „zawodowy”, tj. np. cech rzemieślników. Istnieją także organizacje zajmujące się statutowo działalnością kulturalną, sportową oraz związaną z realizacją zadań pomocy i opieki społecznej, a także edukacji. Wartym zwrócenia jest również fakt, że na terenie gminy Kazimierza Wielka podejmowane są cykliczne, regularne działania związane z realizacją celów statutowych innych organizacji społecznych o zasięgu krajowym, nie posiadających formalnie oddziałów na terenie gminy, np. organizacja Finału Fundacji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, a także funkcjonowanie rejonu programu SZLACHETNA PACZKA realizowanego przez Stowarzyszenie Wiosna. Działania te na stałe wpisały się w wizerunek społeczno-kulturowy gminy.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka zarejestrowanych jest 8 kół gospodyń wiejskich zgłoszonych do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich prowadzonego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Takie koła znajdują się w miejscowościach: Dalechowice, Chruszczyna Wielka, Krzyszkowice, Broniszów, Wojciechów, Zięblice, Gabułów, Sieradzice. Koła takie mają osobowość prawną, mogą starać się o pozyskiwanie środków zewnętrznych na działalność. Pełnią również niezwykle ważną rolę w animacji lokalnej społeczności, podejmowaniu inicjatyw związanych z profilaktyką zdrowotną, edukacją, turystyką. Koła gospodyń wiejskich dbają również o przekaz kulturowy oraz dziedzictwo regionalne.

W tym miejscu należy zaznaczyć istnienie wielu grup inicjatywnych oraz grup nieformalnych prowadzących regularną działalność, np. o charakterze edukacyjnym czy kulturowym, jak chociażby Seniorzy z nieformalnego Klubu Seniora działającego przy Kazimierskim Ośrodku Kultury.

W 2020 roku zostały podjęte działania mające na celu utworzenie Centrum Aktywności Obywatelskiej, które mieścić się będzie w budynku starego przedszkola przy ul. Kościuszki w Kazimierzy Wielkiej. W momencie opracowywania Strategii w budynku trwały prace remontowo-budowlane, dostosowujące przestrzeń do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Planowane uruchomienie Centrum Aktywności Obywatelskiej to 2021 rok.

Zaznaczyć należy, że gmina Kazimierza Wielka znajduje się w subregionie południowym województwa świętokrzyskiego, które wsparciem jest objęte przez Świętokrzyski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej. Na terenie gminy prowadzone są regularne działania edukacyjne oraz animacyjne mające na celu pobudzenie sektora ekonomii społecznej. Wymiernym przykładem jest powołane w 2017 roku przedsiębiorstwo społeczne- Spółdzielnia Socjalna KAZIMIERSKIE SMAKI. Założycielami spółdzielni są Miasto i Gmina Kazimierza Wielka i Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Małgorzaty w Gorzkowie.

2.10. Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem.

23 września 2021 roku w sali konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka odbyło się międzyinstytucjonalne spotkanie warsztatowe, na którym pracowano nad analizą SWOT obszaru pomocy społecznej gminy. W pierwszym etapie wskazano czynniki w ramach mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - żłobki i przedszkola - Centrum Aktywności Obywatelskiej, rozwój organizacji pozarządowych - miejsca wypoczynku - współpraca instytucji, zespoły interdyscyplinarne - coraz bogatsza oferta dla seniorów (placówki/instytucje oraz organizacja czasu wolnego) - przychylność, prospołeczna postawa władz samorządowych - 4 orliki, korty tenisowe, rozbudowana baza oświatowa i sportowa (basen, hala), Ogród Biblijny, Magazyn Dobra, zalew, świetlice opiekuńcze - poprawa infrastruktury drogowej, poprawa bezpieczeństwa na drodze - baza noclegowa, Kazimierski Ośrodek Kultury - bezpieczeństwo - powiązanie wydarzeń kulturalnych i promocyjnych gminy i powiązanie ich z historią regionu, cykliczność - pomoc psychologiczno-pedagogiczna w każdej placówce oświatowej - funkcjonujące podmioty ekonomii społecznej - współpraca międzynarodowa, miasta partnerskie, wymiana młodzieży, średnie szkoły wyjeżdżające na praktyki zagraniczne na 2 tygodnie 3 razy w roku - dobrze rozwinięta sieć ścieżek rowerowych - działający punkt konsultacyjny przy MGOPS ds. przemocy i uzależnień, poradnia zdrowia psychicznego, poradnia psychologiczno-pedagogiczna - spójna oferta promocyjna gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - starzejące się społeczeństwo - problemy mieszkaniowe, mało mieszkań socjalnych/komunalnych, mało mieszkań na wynajem - mało miejsc pracy, brak zakładów przemysłowych - brak DPS, mało miejsc w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym - słaby dostęp do usług medycznych i rehabilitacji - szersza opieka nad osobami z niepełnosprawnością (może potrzeba utworzenia Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego, Zakładu Aktywności Zawodowej?) - tereny poPGRowskie, mieszkańcy mało aktywni, zagrożeni wykluczeniem społecznym - niewykorzystanie potencjału świetlic wiejskich (infrastruktury) - brak Uniwersytetu Trzeciego Wieku - potrzeba rozwoju usług opiekuńczych - niewystarczające ilość godzin pomocy psychologiczno-pedagogicznej w każdej placówce oświatowej - brak opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży - brak rozrywki (np. kina) - niewystarczający dostęp miejsc publicznych dla osób z niepełnosprawnością, wysokie chodniki
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - uzdrowisko - „srebrna gospodarka”, usługi dla osób starszych oraz około medyczne, SPA&wellness, szansa na rozwój usług około zdrowotnych - położenie blisko Krakowa, dobra komunikacja zbiorowa z Krakowem - nowa perspektywa finansowa - podmioty ekonomii społecznej, budowanie marki lokalnej - programy pomocowe, finansowe, aktywizacja lokalnej społeczności - zwiększenie uczestnictwa mieszkańców z korzystania z usług społecznych - pojawiające się perspektywy rozwoju budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego 	<ul style="list-style-type: none"> - słabe połączenia komunikacyjne Kazimierza Wielka- Kielce - kiepskie połączenia komunikacyjne wewnątrz gminy (dojazdy ze wsi, ograniczone godziny) - zmieniające się regulacje prawne - konsekwencje psychologiczne i społeczne zdalnej nauki dzieci i młodzieży, uzależnienia od substancji i behawioralne, pogłębiające się dysproporcje społeczne, niewystarczające działania wychowawcze rodziców (za dużo telefonu, Internetu)

3. Lokalne problemy społeczne

Poprzez problem społeczny należy rozumieć niekorzystne zjawisko dla danej społeczności, oceniane przez tą społeczność jako niepożądane, niebezpieczne oraz konieczne do wyeliminowania. Wśród najpowszechniejszych problemów społecznych należy zaliczyć: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, uzależnienia itp.

3.1. Analiza metodą Pareto-Lorenza

Niniejsza analiza oparta jest na zasadzie, według której często tylko kilka składników wpływa na większość skutków. Ogólnie rzecz ujmując można stwierdzić, iż niewielka liczba przyczyn odpowiada za większość występujących zjawisk. Skorygowaniem tych czynników można w skali ogółu znacznie poprawić jakość całego zjawiska, dlatego niezwykle istotnym jest ich identyfikacja, aby nie marnować zbędnych potencjałów na małoistotne przyczyny. Diagram Pareto-Lorenza nazywany jest również metodą ABC lub prawem 20-80. Zasada Pareto umożliwia znalezienie 20% przyczyn przynoszących 80% strat. Podane wartości procentowe są umowne, gdyż równie dobrze może chodzić np. o proporcję 70-30. Analiza ABC jest metodą porządkowania i grupowania elementów analizowanych zbiorów ze względu na wybrane kryterium. W wyniku grupowania elementy grupy A mają największą wartość, natomiast grupy C marginalne znaczenie.

Przy użyciu metody Pareto-Lorenza można wskazać kilka głównych przyczyn, z powodu których przyznawana jest pomoc Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej. To właśnie te przyczyny są najbardziej istotne dla kwestii pomocy społecznej. Należy jednak mieć na uwadze, że korzystając z tej metody opieramy się tylko i wyłącznie na danych statystycznych wygenerowanych przez system pomocy społecznej.

Tabela 14. Problemy społeczne w latach 2017-2020 według zestawienia Pareto-Lorenza

Powód	Liczba rodzin Σ2017-2020	Udział w populacji (%)	Wartość skumulowana (%)	Kategoria
Bezrobocie	952	39,34%	39	A
Długotrwała lub ciężka choroba	572	23,64%	63	
Niepełnosprawność	374	15,45%	78	

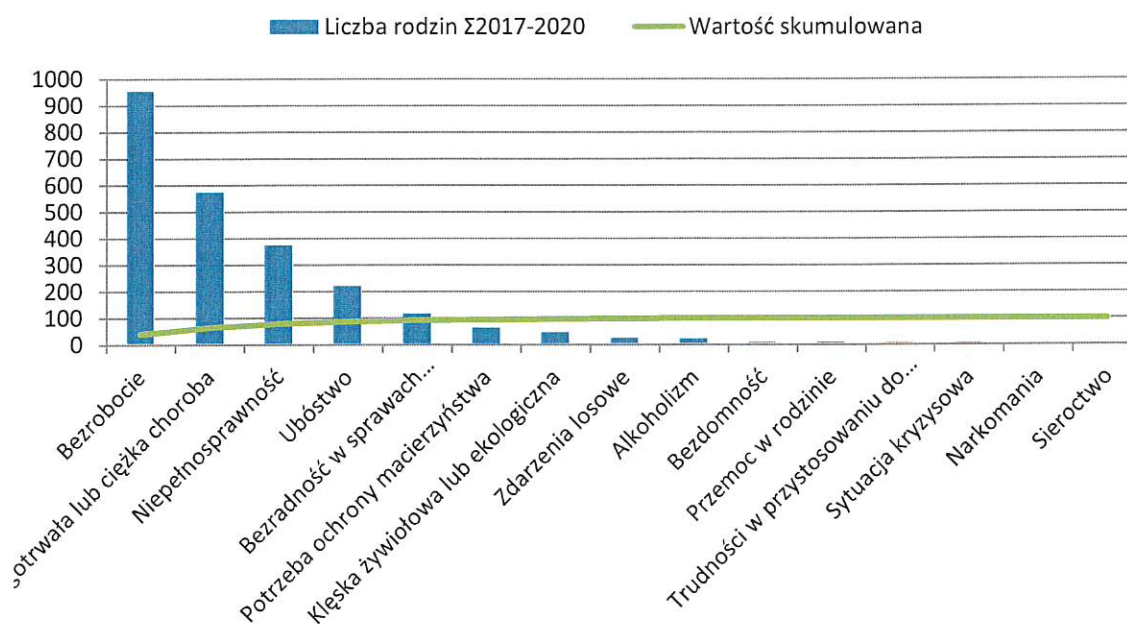
Ubóstwo	220	9,09%	87	B
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	118	4,88%	92	
Potrzeba ochrony macierzyństwa	64	2,64%	95	
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	46	1,90%	97	C
Zdarzenia losowe	25	1,03%	98	
Alkoholizm	22	0,91%	99	
Bezdomność	8	0,33%	99	
Przemoc w rodzinie	7	0,29%	99	
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ZK	6	0,25%	99	
Sytuacja kryzysowa	6	0,25%	99	
Narkomania	0	0,00%	99	
Sieroctwo	0	0,00%	99	

Źródło. Opracowanie własne.

Wyniki analizy metodą Pareto-Lorenzo prezentowane powinny być za pomocą diagramu składającego się z dwóch głównych części.

- wykres słupkowy – histogram uszeregowany w porządku malejącym.
- wykres liniowy – prezentuje skumulowany procentowy udział przyczyn przyznania pomocy.

Wykres 15. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenzo

Źródło. Opracowanie własne.

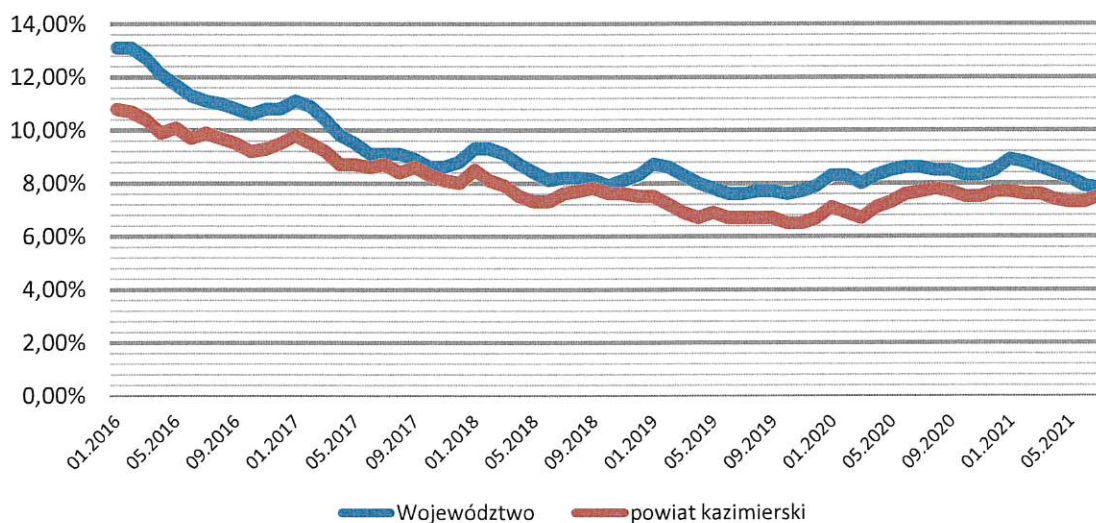
Na powyższym wykresie widać, iż trzy pierwsze powody przyznawania pomocy, tj. bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność odpowiadają za 78% wszystkich przyczyn. To właśnie te problemy społeczne należałoby uznać jako dominujące w gminie Kazimierza Wielka, opierając się wyłącznie na statystyce. Dołączając do tego trzy kolejne powody przyznania pomocy tj. ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzebę ochrony macierzyństwa otrzymujemy łącznie 95% wszystkich przypadków. Pozostałe czynniki mają zatem znaczenie marginalne. Minusem stosowania tej metody jest to, iż w wykorzystywanych do tej analizy zasobach pomocy społecznej podaje się jeden powód korzystania z pomocy społecznej, kiedy rodziny często tę pomoc otrzymują ze względu na równoczesne występowanie wiele czynników.

3.2. Bezrobocie

Istotnym problemem społeczno-gospodarczym występującym na terenie całego województwa świętokrzyskiego jest bezrobocie. Pomimo licznych statystyk prezentowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy jest to zjawisko trudne do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego, przez co część osób pozostająca bez pracy nie jest ujęta. Z drugiej strony zdarzają się przypadki wpisania w szeregi bezrobotnych osób, które wykonują pracę zawodową w tzw. „szarej strefie”, czyli bez płacenia podatków. Istotnym elementem w określeniu poziomu bezrobocia, tym samym warunkując trudność w jego rzetelnym oszacowaniu, jest zatrudnienie w rolnictwie i podleganie pod system ubezpieczenia społecznego rolników. Gmina Kazimierza Wielka ma charakter rolniczy, charakteryzuje się posiadaniem dobrej kategorii ziem uprawnych, co w konsekwencji zaburza faktyczną skalę bezrobocia. Należy również pamiętać, że istnienie dużej liczby osób bezrobotnych pogarsza sytuację osób zatrudnionych, co przejawia się tym, że często są oni zmuszani do gorszych warunków pracy, a także do zawierania mniej korzystnych umów o pracę lub zatrudniania w ramach umów cywilnoprawnych. W teorii ekonomii funkcjonuje również pojęcie naturalnej stopy bezrobocia, która informuje, jaka część siły roboczej nie chce podjąć pracy za wynagrodzenie płacone w momencie równowagi na rynku pracy. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia są wskaźnikami pokazującymi stan bezrobocia na określony moment. W poszczególnych krajach do ustalania liczby bezrobotnych stosowane są różne metody. W Polsce podstawą szacunków są wspomniane dane urzędów pracy oparte o rejestr osób bezrobotnych.

Na koniec lipca 2021 roku stopa bezrobocia w powiecie kazimierskim wyniosła 7,5% i była niższa o 0,3 punktu procentowego (p.p.) od poziomu bezrobocia w województwie świętokrzyskim.

Wykres 16 . Stopa bezrobocia w powiecie kazimierskim oraz województwie świętokrzyskim

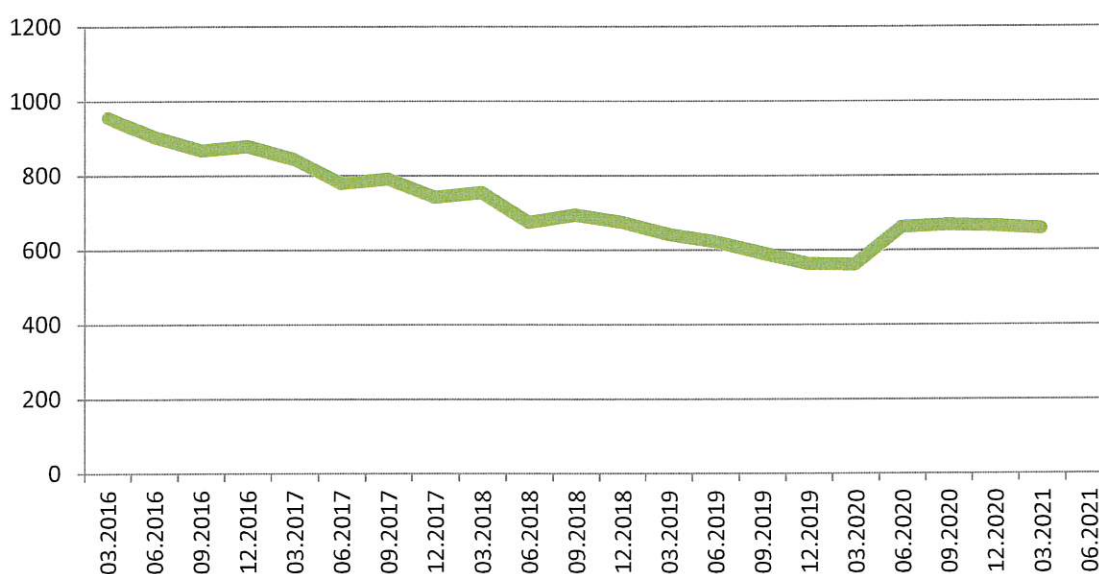
Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kazimierzy Wielkiej.

W przeciągu pięciu ostatnich lat zauważalny był znaczny spadek bezrobocia w regionie. Warty uwagi jest fakt, że w momencie spowolnienia gospodarki (spowodowanego przez restrykcje związane z pandemią COVID-19) w marcu 2020 roku stopa bezrobocia rosła na przestrzeni pięciu kolejnych miesięcy. Był to jedyny taki moment w całym analizowanym przedziale czasu. Z powyższego wykresu widać również powiązanie stopy bezrobocia w powiecie kazimierskim i województwie świętokrzyskim. Jest to naturalne zjawisko, ponieważ bezrobocie jest skomplikowanym problemem społecznym, na który wpływ ma m.in. ogólna sytuacja ekonomiczna kraju. Wywołuje ono negatywne skutki zarówno ekonomiczne, jak i społeczne. Makroekonomiczne skutki bezrobocia dotyczą utraconej produkcji w gospodarce w rezultacie niepełnego wykorzystania siły roboczej oraz pogorszenia stanu budżetu państwa w wyniku zmniejszenia przychodów budżetowych z tytułu podatków oraz zwiększenia wydatków na zasiłki i inne formy pomocy społecznej. Mikroekonomiczne skutki bezrobocia polegają na pogorszeniu sytuacji materialnej bezrobotnych i ich rodzin w okresie pozostawania bez pracy. Analizując makrospołeczne skutki bezrobocia, należy pamiętać o istnieniu bezrobotnych nie zawsze zarejestrowanych przez rejonowe urzędy pracy (są to przeważnie kobiety i młodzież, nie mający żadnego zatrudnienia, a także osoby podlegające ubezpieczeniu rolniczemu, chociaż faktycznie nie mające stałego zatrudnienia zapewniającego dochód).

Bezrobocie jest również istotnym elementem polityki społecznej w każdym państwie, w którym gospodarka oparta jest o mechanizm wolnorynkowy. Utrzymujące się przez dłuższy czas bezrobocie powoduje napięcia społeczne.

W gminie Kazimierza Wielka w marcu 2021 roku zarejestrowanych było 658 osób bezrobotnych. Liczba ta utrzymuje się na zbliżonym poziomie od połowy 2020 roku, czyli już w okresie trwania pandemii.

Wykres 17. Liczba osób bezrobotne w gminie Kazimierza Wielka

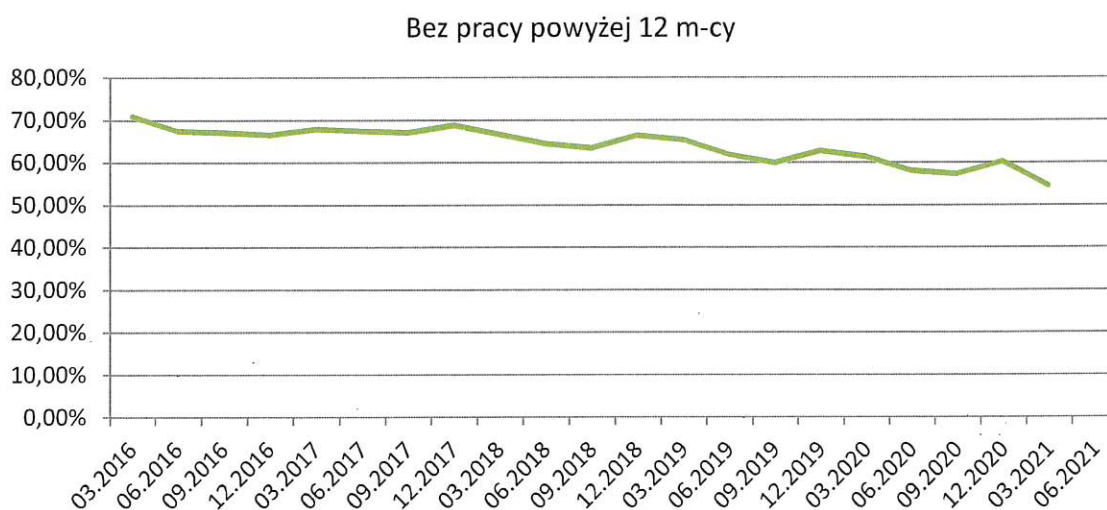

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kazimierzy Wielkiej.

Bezrobocie bezpośrednio dotyka osobę pozostającą bez pracy, ale w sposób pośredni cała rodzina odczuwa skutki tego problemu. Zjawisko to wiąże się często z obniżeniem stopy życiowej rodziny oraz niejednokrotnie jest nierozdzielnie powiązane z innymi problemami takimi jak np. ubóstwo, alkoholizm, przemoc w rodzinie itp. Przedłużający się okres bezrobocia może te zjawiska dodatkowo nasilać. Początkowy szok spowodowany zwolnieniem z pracy zastępowany jest niejednokrotnie krótką fazą optymizmu i wiary w znalezienie nowego zatrudnienia, a następnie okresem pesymizmu i utraty nadziei. Ostatecznie długotrwałe bezrobocie prowadzi do bezradności, wyalienowania, braku pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, co może mieć w dłuższej perspektywie destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny. W analizowanej gminie w przeciągu ostatnich pięciu lat osoby pozostające przynajmniej rok bez pracy stanowiły od 54% do nawet niemal 71% wszystkich osób bezrobotnych. To bardzo wysokie odsetki, pokazujące że część z tych osób przyzwyczyła się już do tego stanu i faktycznie nie jest zainteresowana szukaniem

pracy. Zaznaczyć należy, że na terenie gminy Kazimierza Wielka funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne, które po likwidacji w latach '90 stały się enklawami biedy. Osoby te wykazywały często ogromne, wielowarstwowe problemy adaptacyjne do nowej rzeczywistości, posiadały i posiadają bardzo niskie kwalifikacje zawodowe, nieadekwatne do aktualnych potrzeb rynku pracy. Relatywnie wysoki poziom osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych stanowi również fakt wyuczonej bezradności wśród pewnej grupy mieszkańców i dobre funkcjonowanie tych osób w systemie opiekuńczym.

Wykres 18. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kazimierzy Wielkiej.

Bezrobocie należy również rozpatrywać w kategorii problemów ekonomicznych, ponieważ powoduje problemy w zachowaniu płynności finansowej, brak lub ograniczoną zdolność kredytową i kłopoty w spłatach już zaciągniętych kredytów i zadłużeń osoby bezrobotnej, często popadając tym samym w prawdziwą pętlę kredytową w nierzetelnych, lichwiarskich instytucjach finansowych. Z pomocy finansowej Powiatowego Urzędu Pracy w Kazimierzy Wielkiej wypłacanej w formie zasiłku mógł skorzystać niewielki odsetek bezrobotnych. Jedynie średnio 5,63% osób pozostająca bez pracy w ostatnich latach otrzymywała z tego tytułu wsparcie z urzędu pracy.

Dodatkowo Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej udzielał wsparcia mieszkańcom gminy z powodu bezrobocia, które było jednym z głównych powodów przyznawania pomocy. W samym 2020 roku z pomocy skorzystało 228 rodzin, czyli o 22 mniej niż w 2017 roku.

3.3. Ubóstwo

Ubóstwo w ujęciu ekonomicznym oznacza stały brak dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb społecznych jednostki. Według definicji Organizacji Narodów Zjednoczonych wiąże się z ograniczeniem wyboru i szans życiowych. Narusza ludzką godność oraz uniemożliwia skuteczne uczestnictwo w społeczeństwie poprzez wykluczenie jednostek i rodzin ze społeczności lokalnych. Ubóstwo często wiąże się z innymi czynnikami patologicznymi jakimi są alkoholizm, narkomania, zaniedbywanie w opiece i wychowaniu oraz przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych należy zaliczyć rodziny, których członkowie nie mają stałych zarobkowych źródeł dochodów, innych niż renta lub emerytura. Problem ubóstwa jest jedną z najważniejszych kwestii polityki społecznej w krajach Unii Europejskiej.

Według Indeksu Wewnętrzregionalnego Zagrożenia Ubóstwem w województwie świętokrzyskim opublikowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego w 2020 roku, powiat kazimierski charakteryzuje się średnim poziomem zagrożenia ubóstwem. Jako przyczyny ubóstwa w województwie świętokrzyskim wskazane są następujące przyczyny:

- niski stopień urbanizacji,
- wyższa stopa bezrobocia w odniesieniu do kraju,
- struktura gospodarki regionu z dominującymi mało efektywnymi działami produkcji,
- proces depopulacji wzmocniony niekorzystnymi trendami demograficznymi,
- przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej,
- znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Wszystkie te czynniki powodują, że województwo świętokrzyskie od lat należy do najbiedniejszych regionów w Polsce, co za tym idzie również powiat kazimierski oraz gmina Kazimierza Wielka.

Według tego opracowania, wskaźnik deprywacji lokalnej wyrażający stosunek liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia pieniężne z pomocy społecznej w przeliczeniu na każde 1000 mieszkańców w gminie Kazimierza Wielka wynosił 54,15 i był o 6,7 wyższy niż średnia dla powiatu kazimierskiego.

Tabela 15. Wskaźnik deprywacji lokalnej w 2019 roku w powiecie kazimierskim

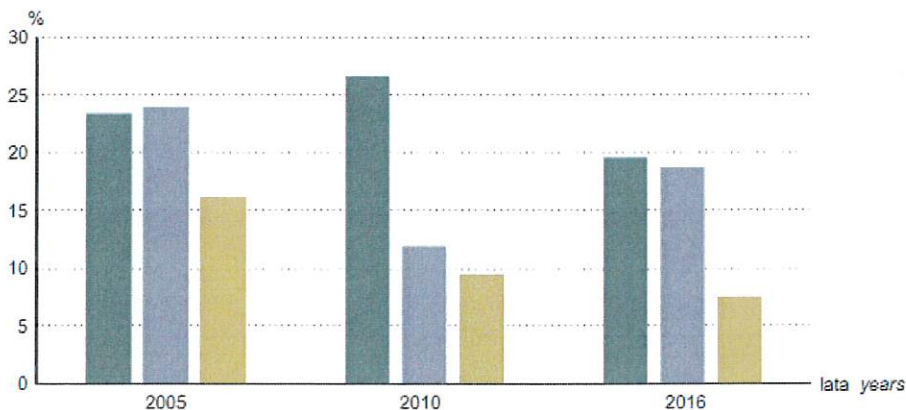
POWIAT KAZIMIERSKI		
1.	Bejsce	27,85
2.	Czarnocin	36,92
3.	Kazimierza Wielka	54,15
4.	Opatowiec	14,93
5.	Skalbmierz	65,55
		Średnia: 47,45

Źródło. Indeks Wewnętrzny Regionalnego Zagrożenia Ubóstwem w Województwie Świętokrzyskim.

W polskim ustawodawstwie istnieją różne definicje ubóstwa. Zgodnie z opracowaniem Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej, o biedzie w sensie absolutnym mówimy w przypadku, kiedy uzyskiwane dochody umożliwiają tylko zaspokojenie niezbędnych potrzeb biologicznych, pozwalających tylko na utrzymanie przy życiu. Istnieje także tzw. ustawowa granica ubóstwa, ustalona przez wysokość dochodu upoważniającego osoby i rodziny, które takiego dochodu nie osiągają do ubiegania się o pomoc społeczną. Ubóstwo może być pojmowane w sposób względny, w takim przypadku linią ubóstwa jest dochód relatywizowany do standardu materialnego danego społeczeństwa.

Rysunek 2. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w woj. świętokrzyskim

WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS

Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach – o wydatkach poniżej:
Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:

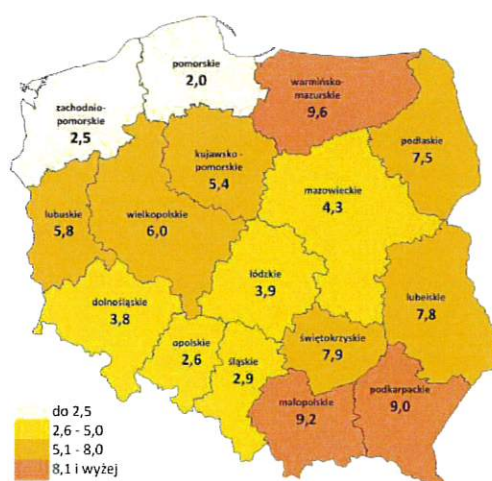
■ relatywnej granicy ubóstwa (relative poverty threshold) ■ „ustawowej” granicy ubóstwa (legal poverty threshold) ■ minimum egzystencji (subsistence minimum)

Źródło. Urząd Statystyczny w Kielcach.

Z powyższej ilustracji, opracowanej przez Urząd Statystyczny w Kielcach wynika, że w ciągu ostatniej dekady niemal dwukrotnie zmniejszył się odsetek mieszkańców województwa świętokrzyskiego których dochód nie zapewnia minimum egzystencji.

Również opracowanie sygnałne Głównego Urzędu Statystycznego na temat *Zasięgu ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 roku* potwierdza wcześniejsze ustalenia. Województwami o najwyższej stopie ubóstwa były województwa: warmińsko-mazurskie, małopolskie, podkarpackie oraz świętokrzyskie. Należy jednak odnotować znaczący spadek zasięgu ubóstwa skrajnego oraz ubóstwa relatywnego. Znaczący spadek zasięgu ubóstwa zaobserwowano zwłaszcza wśród rodzin wielodzietnych, gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi oraz gospodarstw z głową rodziny o niskim stopniu wykształcenia. Pomimo poprawy sytuacji, grupy te ciągle należą do najbardziej zagrożonych ubóstwem. W opracowaniu Głównego Urzędu Statystycznego jako czynniki przyczyniające się do spadku zasięgu bezrobocia wymieniono: wzrost wynagrodzeń, spadek bezrobocia oraz wprowadzenie świadczenia wychowawczego oraz Programu Rodzina 500 plus.

Rysunek 3. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 roku wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych)

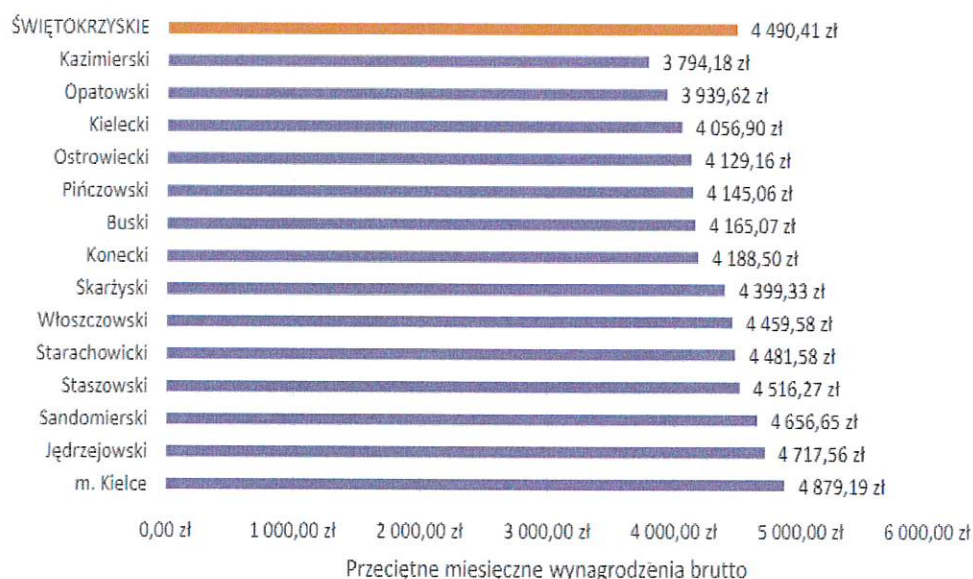

Źródło. „Indeks Wewnętrzny regionalnego zagrożenia ubóstwem w województwie świętokrzyskim” Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Według tego opracowania czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby

bezrobotne oraz osoby utrzymujące się z tzw. „innych niezarobkowych źródeł”. Główny urząd statystyczny dysponuje danymi prezentującymi średnie wynagrodzenie na poziomie powiatów. W powiecie kazimierskim było ono najniższe spośród wszystkich powiatów województwa świętokrzyskiego.

Rysunek 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie świętokrzyskim

Źródło. Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego

W gminie Kazimierza Wielka w całym analizowanym okresie maleje liczba rodzin otrzymujących wsparcie z powodu ubóstwa, co związane jest z lepszą sytuacją materialną rodzin. Na uwagę zasługuje znaczny spadek w 2017 roku liczby rodzin, które otrzymywały pomoc z tego powodu.

Tabela 16. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2016-2020 przez MGOPS w Kazimierzy Wielkiej

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	217	78	63	45	34

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2016-2020.

3.4. Niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba

Długotrwała choroba bardzo często bywa przyczyną trudnej sytuacji życiowej osoby nią dotkniętej oraz rodziny. Najczęściej problem ten dotyczy osób starszych, ale zdarzają się również przypadki

chorób utrudniających lub uniemożliwiających samodzielną egzystencję nawet wśród osób w młodym wieku. Za długotrwałą chorobę należy uznać dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie nadal trwał. Charakteryzuje się ona długotrwałością, przebiegiem łagodniejszym niż w przypadku stanu ostrego, pogorszeniem sprawności, nieodwracalnością zmian patologicznych oraz następstwami psychospołecznymi.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba niejednokrotnie są ze sobą ściśle powiązane. W modelu medycznym za niepełnosprawność uznaje się bowiem bezpośrednią konsekwencję choroby lub uszkodzenia. Zgodnie z modelem społecznym, niepełnosprawność powstaje w skutek ograniczeń, jakich doznają osoby nią dotknięte w środowisku zamieszkania.

Według Światowej Organizacji Zdrowia za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, która nie może samodzielnie, częściowo bądź całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym, w niniejszej Strategii szczególnie uwzględnione zostaną płaszczyzny: psychologiczna i społeczna. Już sam fakt uszkodzenia funkcji życiowych znacząco utrudnia, a niekiedy wręcz uniemożliwia wykonywanie zadań społecznych, co jest powodem pogłębiania stanu izolacji psychicznej. Osoby niepełnosprawne niemal każdego dnia borykają się ze skutkami barier architektonicznych, transportowych i komunikacyjnych, a także związanymi z wykluczeniem cyfrowym (poprzez brak lub niewystarczające dostosowanie narzędzi do specjalnych potrzeb percepcyjnych).

Problemy zdrowotne nasilają się z wiekiem człowieka, dlatego wraz ze starzeniem się społeczeństwa problem niepełnosprawności będzie narastał. Konieczne będą zatem większe nakłady na zapewnienie opieki, rehabilitacji oraz integracji z resztą społeczności. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, przewidujące wydłużenie życia można spodziewać się w przyszłości, że wzrośnie udział świadczeń udzielanych w ramach pomocy społecznej, które podyktowane są długotrwałą chorobą lub niepełnosprawnością.

Tabela 17. Rodziny korzystające z wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby

Rok	2017	2018	2019	2020
Powód przyznania pomocy	niepełnosprawność			
Liczba rodzin	86	98	98	92
Powód przyznania pomocy	długotrwała lub ciężka choroba			
Liczba rodzin	119	143	160	150

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

W przeciągu analizowanego czteroletniego przedziału czasu liczba rodzin, które otrzymały wsparcie z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej z powodu niepełnosprawności bądź długotrwałej lub ciężkiej choroby utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Ustawa o pomocy społecznej określa, jakie zadania są realizowane na szczeblu gminy i powiatu. Podzielone są na świadczenia o charakterze finansowym, rzeczowym i usługowym. Wśród świadczeń z pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych oraz biernych zawodowo z powodu wieku, przewidziany jest zasiłek stały.

Tabela 18. Zasiłki stałe w latach 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
liczba osób	89	95	101	88
kwota wypłaconych świadczeń	473736	503394	560579	552642

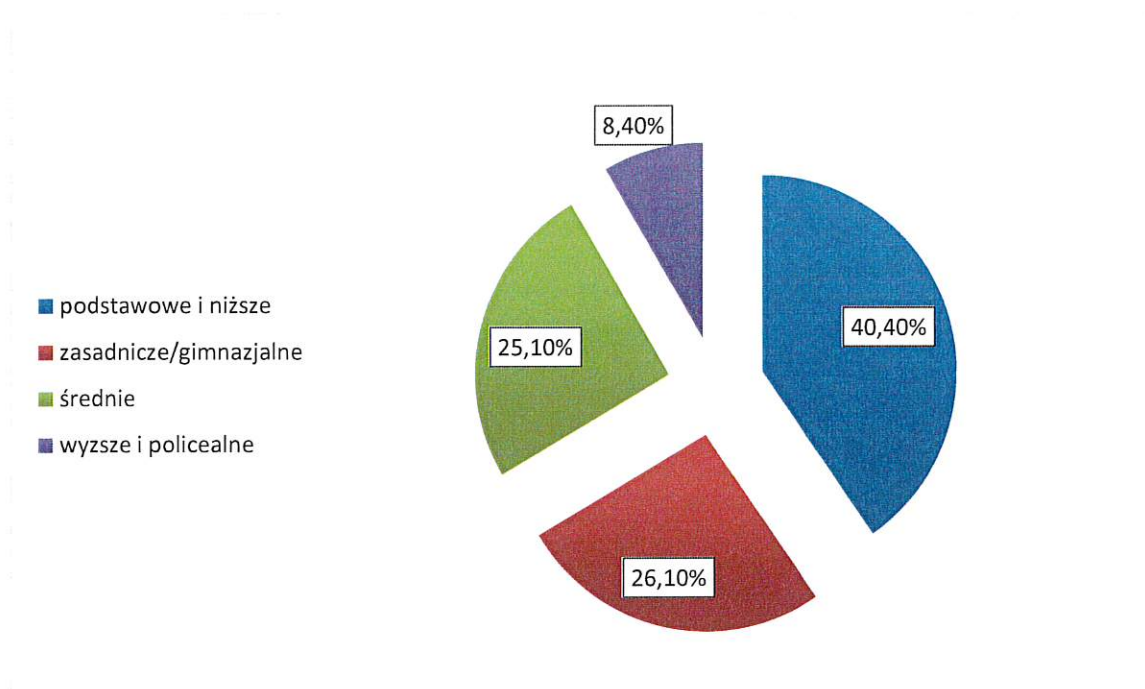
Źródło. Dane MGOPS.

Kolejną z form pomocy jest wypłata zasiłku okresowego z powodu niepełnosprawności bądź z tytułu długotrwałej choroby. Okres na jaki przyznawany jest zasiłek okresowy uzależniony jest od indywidualnej sytuacji osoby czy rodziny. Określa go Ośrodek Pomocy Społecznej właściwy dla miejsca zamieszkania na podstawie wywiadu środowiskowego.

Według Raportu z Diagnozy Społecznej 2009, zaledwie 8,4% niepełnosprawnych mieszkańców województwa świętokrzyskiego legitymuje się wykształceniem wyższym lub policealnym. Ponad

40% miało wykształcenie podstawowe lub niepełne podstawowe. Wśród pozostałych osób poziomu wykształcenia rozkłada się niemal po równo.

Wykres 19. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim

Źródło.

Opracowanie własne na podstawie Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020.

Na podstawie danych dostępnych są na stronie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych można zaobserwować, iż w skali kraju, odsetek osób niepełnosprawnych posiadających wykształcenie wyższe zwiększył się z 9 % (rok 2013) do 11% (2016).

Tabela 19. Stopa bezrobocia wśród aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych

L.p.	Wykształcenie	Stopa bezrobocia
1.	Wyższe	10,5
2.	Policealne i średnie zawodowe	8,3
3.	Średnie ogólnokształcące	14,7
4.	Zasadnicze zawodowe	11,0
5.	Gimnazjum, podstawowe i niepełne podstawowe	18,9

Źródło. Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Wśród osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo najwięcej osób bezrobotnych legitymuje się wykształceniem podstawowym bądź niepełnym podstawowym. Jest to ogólnokrajowy trend znajdujący również odzwierciedlenie w gminie Kazimierza Wielka.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka prowadzone są Warsztaty Terapii Zajęciowej, dla których organizatorem jest Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych "Promyk Nadziei" w Kazimierzy Wielkiej. WZT skierowany jest dla 40 osób. Uczestnikami warsztatów mogą być osoby posiadające prawnie potwierdzony status niepełnosprawności i posiadające w swoim orzeczeniu o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Zgodnie z art. 10a Ustawy z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom z niepełnosprawnością, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Mając na uwadze proces geriatyzacji społeczeństwa oraz coraz liczniej diagnozowane zaburzenia rozwojowe, a także wychodząc naprzeciw zmianom wprowadzanym w systemie realizacji usług społecznych, w prognozowanym okresie może pojawić się konieczność utworzenia kolejnej placówki, która spełniałaby funkcje przygotowania do zawodu oraz utrzymania aktywności zawodowej, a także prowadzenia procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej. Odpowiedzią na taką potrzebę może stać się utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej.

3.5. Sytuacja osób starszych

W Polsce mamy do czynienia ze starzejącym się społeczeństwem. Jednym z powodów są postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, przenoszące się na wzrost stopy życiowej ludności. Osiągnięcia medycyny przyczyniają się również do wydłużenia ludzkiego życia. Trudności, z którymi spotykają się osoby starsze to między innymi:

- sytuacja finansowa,
- choroby oraz niepełnosprawność,
- lokomocja/mobilność,
- wykonywanie codziennych czynności,

- obsługa nowych technologii,
- relacje z rodziną i innymi ludźmi, spowodowane brakiem wzajemnego zrozumienia,
- obniżona samodzielność.

Wymienione czynniki powodują marginalizację osób starszych. Jest ona szczególnie widoczna po przekroczeniu wieku emerytalnego, co często wiąże się z eliminacją takiej osoby z jej aktywnego życia zawodowego i społecznego. W ogólnym odczuciu społeczeństwa starość często powiązana jest z niedołężnością oraz chorobą. Poczucie takie wynika między innymi z cech charakteryzujących starość, czyli spadku zdolności adaptacyjnych, nasilaniu zależności od innych osób spowodowanej postępującemu ograniczaniu samodzielności życiowej itp. Dochodzi do tego najszybszy w dziejach ludzkości postęp technologiczny za którym coraz trudniej podążać osobom w podeszłym wieku,

Korzyści związane z lepszym zdrowiem społeczeństwa oraz wzrostem średniej długości życia mają zasadniczy wpływ na procesy związane ze starzeniem się społeczności. Jak wynika z wcześniejszej diagnozy demograficznej, w gminie Kazimierza Wielka rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu populacji gminy. Należy również zauważyć, że wśród tych osób największą liczbę stanowią kobiety. To również seniorzy stanowią duży odsetek pacjentów korzystających z służby zdrowia.

Według prognozy demograficznej udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców, w ciągu najbliższych 35 lat wzrośnie z obecnych 25% do około 36%. Wskaźnik na tak wysokim poziomie stanowić będzie bardzo duże obciążenie dla finansów gminy. Społeczeństwo określane jest jako „bardzo stare” kiedy osoby w wieku 65+ stanowią ponad 20% ogółu ludności.

Na przestrzeni najbliższych 30-40 lat, proces „starzenia się” społeczeństwa stanie się jednym z głównych problemów, z którymi będą zmagaly się samorzady, nie tylko w województwie świętokrzyskim, ale w niemal całej Polsce i gmina Kazimierza Wielka nie będzie w tej materii wyjątkiem.

Dzisiejsze postrzeganie starości różni się od tego sprzed jeszcze 20 lat. Coraz więcej osób w podeszłym wieku chce jak najdłużej funkcjonować samodzielnie. Aby było to możliwe muszą zachować swoją aktywność – fizyczną i społeczną, co jest zarówno w interesie jednostki jak również całego społeczeństwa. Aktywizacja osób starszych jest zatem ważnym zadaniem władz

publicznych oraz organizacji społecznych. Dla części osób środowiskiem aktywizującym będzie najbliższa rodzina. Niestety model rodziny wielopokoleniowej, w którym osoby starsze mogą liczyć na opiekę najbliższych, jest zastępowany modelem 2+1, czyli rodzice oraz jedno dziecko. Osoby odchodzące na emeryturę mają prawo czuć się osamotnione, a powstałe zasoby czasu wolnego muszą wykorzystać w nowym, zastępczym środowisku.

W trosce o seniorów, mając na uwadze poprawę ich sprawności intelektualnej i fizycznej oraz ogólnej kondycji psychicznej, Gmina Kazimierza Wielka w 2017r. zaadaptowała budynek po byłej Samorządowej Szkole Podstawowej w Gorzkowie na wielofunkcyjną placówkę wsparcia dla seniorów tworząc tym samym Dzienny Dom „Senior+” oraz Zespół Mieszkań Wspieranych i Chronionych. Ponadto na terenie miasta Kazimierza Wielka prowadzony jest Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy (podlegający pod Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kazimierzy Wielkiej).

Podczas Jarmarku Ekonomii Społecznej zorganizowanego w dniu 30 września 2021 roku w Kazimierzy Wielkiej gmina otrzymała certyfikat „Gminy Przyjaznej Seniorom”. Dzięki dołączeniu gminy do projektu „Gminy Przyjaznej Seniorom”, mieszkańcy Gminy Kazimierza Wielka mogą korzystać z ogólnopolskiej Karty Seniora, uprawniającej do zniżek w punktach w całej Polsce, w tym m.in. w sanatoriach, uzdrowiskach, przychodniach, gabinetach rehabilitacji, instytucjach zdrowia i kultury.

Dla osób niesamodzielnych, u których występuje brak możliwości zapewnienia całodobowych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, jednym z rozwiązań jest zapewnienie pobytu w domu pomocy społecznej. Głównym problemem tej formy wsparcia jest koszt utrzymania mieszkańca DPSu, który często nie może zostać w całości pokryty ze świadczenia emerytalno-rentowego. W takich przypadkach koszt pobytu spoczywa głównie na gminie, a w nielicznych przypadkach na członkach rodziny wskazanych w ustawie o pomocy społecznej i na jej zasadach. W samym 2020 roku gmina poniosła odpłatność za średnio 27 pensjonariuszy przy średnim miesięcznym koszcie oscylującym w granicach 3 tysięcy złotych.

Konsekwencją starzenia się społeczeństwa jest wzrost zapotrzebowania na pracę z ludźmi w podeszłym wieku, co przekłada się między innymi na wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze.

3.6. Problemy opiekuńczo-wychowawcze

Podstawową komórką społeczną jest rodzina. Zaspokaja ona potrzeby psychiczne, społeczne oraz emocjonalne swoich członków. Pełni również funkcję pierwszego środowiska wychowawczego w życiu dziecka, na które składają się między innymi struktura rodziny, jej sytuacja materialna, atmosfera wychowawcza panująca w domu, poziom wykształcenia rodziców oraz sytuacja zdrowotna.

Przyczyną złego funkcjonowania rodziny jest przeważnie bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego, który przejawia się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. Objawia się to poprzez problemy w wypełnianiu ról rodzicielskich i problemy wychowawcze związane z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych.

Jednym z problemów, z którymi mogą borykać się rodziny są problemy opiekuńczo-wychowawcze. Problem ten dotyczy głównie dzieci i młodzieży, która nie ma zapewnionej należytej opieki ze strony swoich opiekunów. Jednak problem ten także dotyczy rodzin, gdzie dzieci swoim zachowaniem sprawiają tak duże kłopoty, z którymi opiekunowie nie są w stanie sami sobie poradzić.

Obowiązkiem gminy jest realizacja zadań określonych w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa szczegółowo:

- Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Wszelka pomoc powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Tabela 20. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	32	31	31	31	25

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

W 2020 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej udzielił wsparcia 25 rodzinom. W latach 2016-2019 liczba ta wahała się między 31 a 32.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych czy przemoc domowa. Okres pandemii, lockdownu oraz wprowadzenia nauki zdalnej uwypuklił problemy z jakimi dotychczas w sposób sporadyczny lub nie do końca uświadomiony borykały się rodziny. Poza uzależnieniami od substancji psychoaktywnych coraz częstszym problemem są uzależnienia behawioralne, w tym od komputera, social mediów, telefonu. Okres zamknięcia zwiększył frustrację oraz poziom napięcia zarówno między rodzicami a dziećmi, a także między samymi adolescentami. Skala uzależnień behawioralnych wzrasta, natomiast niestabilna sytuacja epidemiczna nie sprzyja jej rozwiązaniu, tym samym trudno o jednoznaczne wskazanie jako przyczyny niewydolność wychowawczą rodziców.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej mogą otrzymać wsparcie w formie asystenta rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny bliskiej i dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Głównym celem asystentury jest zwiększenie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Efektem takiego działania powinno być usamodzielnienie się rodziny oraz wypełnianie roli rodzica w sposób sprzyjający bezpieczeństwu w środowisku rodzinnym oraz umożliwiający rozwój dziecka. Aby to osiągnąć niezbędnym jest aktywny udział rodziny podczas każdego etapu metodycznego działania

od oceny wstępnej, przez układanie planu pracy i jego realizację po ocenę końcową. Prace powinny być indywidualnie dopasowane do możliwości i kontekstu życia rodziny objętej wsparciem.

Ustawa z 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa w jednym akcie prawnym zarówno zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, jak i zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, traktując je, jako dopełniające się i wzajemnie powiązane. W Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej zatrudnionych było dwoje asystentów rodziny, którzy pracowali łącznie z 25 rodzinami. Na przestrzeni ostatnich lat wyraźnie widać potrzebę kontynuacji asystentury, ponieważ stale rośnie liczba rodzin zaangażowanych w tę formę pomocy.

Potencjalne działania podejmowane w ramach asystentury ukierunkowane są na wspieranie środowiska rodzinnego oraz profilaktykę ustrzegającą przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest przymus opuszczenia przez dziecko własnej rodziny.

Jednym z zadań wynikających z ustawy o pieczy zastępczej jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Nie jest to jednak równoznaczne z rozwiązaniem problemu rodziny. Jest jedynie formą przejściową, mającą na celu zabezpieczenie dziecka podstawowych warunków. Więzy rodzinne oraz emocjonalny stosunek dziecka do środowiska lokalnego jest motywatorem dla rodziców, mającym na celu stworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej, dając tym samym szansę na jego powrót do domu.

3.7. Ochrona macierzyństwa

W obliczu zagrożeń demograficznych, przejawiających się „starzeniem społeczeństwa”, co spowodowane jest między innymi zmniejszającą się liczbą mieszkańców oraz zmniejszającą się liczbą urodzeń, niezwykle istotnym jest zapewnienie warunków bytowych rodzinom. Rodzina jest zarówno instytucją formalną, jak i społeczną, której celem jest utrzymanie ciągłości biologicznej i kulturowej społeczeństwa. Rodzina stanowi zatem podstawową kwestię w polityce społecznej.

Ochrona macierzyństwa jest jednym z celów pomocy społecznej. Wspierana jest poprzez wypłacanie zasiłków rodzinnych oraz przewidzianych do nich dodatków, takich jak: z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,

samotnego wychowywania dziecka, a także świadczenia z funduszu alimentacyjnego dla osób niemogących wyegzekwować alimentów na dziecko. Wszystkie te formy pomocy zostały wyszczególnione na wcześniejszych kartach niniejszej Strategii.

Dodatkowym celem samorządu lokalnego powinno być zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach, co umożliwi matkom powrót do aktywności zawodowej i tym samym powinno poprawić sytuację finansową rodziny. Gmina jest organem prowadzącym dla Publicznego Przedszkola Samorządowego im. Parkowe Skrzaty w Kazimierzy Wielkiej. Dodatkowo wychowanie przedszkolne realizowane było w 9 oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Dla dzieci poniżej 3 roku życia zapewniono 30 miejsc w Publicznym Żłobku Samorządowym.

Rolą państwa powinno być tworzenie takich warunków prawnych, ekonomicznych oraz społecznych, aby zachęcać młodych ludzi do zakładania rodzin.

W 2020 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa udzielił wsparcia 16 rodzinom. Jak wynika z poniższej tabeli liczba ta zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 21. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa

Rok	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	9	18	21	16

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

3.8. Przemoc w rodzinie

Według Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie zaliczana jest do kategorii przestępstw. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, pod pojęciem tym należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny. Przemoc jest zjawiskiem niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Prowadzi do narażenia członków rodziny na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność,

nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powoduje szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołuje cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc może mieć postać:

- przemocy fizycznej,
- przemocy psychicznej,
- przemocy seksualnej,
- przemocy ekonomicznej.

W gestii samorządu lokalnego leży podejmowanie działań mających na celu ochronę osób dotkniętych przemocą oraz jej zapobieganie. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu.

Skala przemocy jest trudna do oszacowania, ponieważ stereotypy obyczajowe, często funkcjonujące w środowisku lokalnym, czynią przemoc wobec kobiet ze strony partnerów nadal akceptowaną formą podporządkowania i przestrzegania wyznaczonych społecznie ról.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy Kazimierza Wielka funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. Jest to grupa specjalistów podejmująca się współpracy celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy. Działania te skierowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. Celem głównym zespołu interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do pracy z poszczególnymi rodzinami i osobami w stosunku do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą lub zachodzi obawa, że stosują przemoc, Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, które realizują indywidualne plany pracy, w odniesieniu do każdej z rodzin.

Zespół interdyscyplinarny w swojej pracy stosuje Procedurę Niebieskiej Karty. Jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego diagnozują sytuację i udzielają pomocy ofiarom. W sytuacji nadużywania alkoholu, kierują sprawcę do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W ciągu ostatnich czterech lat maleje liczba rodzin wobec których prowadzono procedurę Niebieskiej Karty. Może być to efektem zarówno zmniejszenia nasilenia zjawiska przemocy domowej w gminie jak i skutecznością pracy samego Zespołu. Samą pracę Zespołu można w uproszczeniu podsumować liczbą spotkań Grup Roboczych. Wartym zauważenia jest fakt, że pomimo mniejszej liczby rodzin objętych procedurą liczba spotkań w przeliczeniu na rodzinę rosta. Dopiero w 2020 roku, ze względu na pandemię przeorganizowano pracę Zespołu, starając się ograniczyć kontakty personalne do minimum.

Tabela 22. Podsumowanie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2020

	2017	2018	2019	2020
Liczba posiedzeń Zespołu	4	5	4	5
Liczba rodzin objętych procedurą NK	115	111	96	77
Liczba spotkań Grup Roboczych	184	236	204	183
Liczba wniosków do GKRPA	15	28	7	17
Liczba wniosków do Ośrodka Interwencji Kryzysowej	7	18	11	4
Liczba wniosków do Sądu Rejonowego	2	3	3	8
Liczba wniosków do Prokuratury	2	4	6	7
Liczba wniosków do Punktu Konsultacyjno-Terapeutycznego	9	bd	bd	9

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS.

Po zakończeniu procedury "Niebieskiej Karty" pracownicy socjalni nadal monitorowali sytuację rodzin dotkniętych przemocą kontynuując współpracę z rodziną. Zakres udzielonej pomocy

obejmował m.in. świadczenia pieniężne oraz pracę socjalną. Na terenie gminy funkcjonuje Rodzinny Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Przemocy i Uzależnień działający przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kazimierzy Wielkiej, który wśród swoich zadań ma między innymi udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie. W samym 2020 roku z terapii dla ofiar przemocy skorzystało 3 mieszkańców oraz pięcioro z terapii dla sprawców przemocy. Były to najmniejsze wartości w ostatnich latach, na co oczywiście miały wpływ ograniczenia sanitarne.

3.9. Alkoholizm

Alkoholizm jest uznawany za chorobę, której skutkiem jest psychiczne i fizyczne uzależnienie od środka narkotycznego jakim jest alkohol. Uzależnienie to przejawia się okresowym spożywaniem alkoholu w celu doznawania jego działania psychicznego, a czasem także dla uniknięcia złego samopoczucia, wynikające z jego odstawienia. Objawy fizyczne związane są ze wzrostem tolerancji na alkohol, utratą kontroli nad ilością wypijanych napojów alkoholowych oraz występowaniem Alkoholowego Zespołu Abstynencji po odstawieniu alkoholu.

Najczęściej spotykanymi zagrożeniami związanymi z nadużywaniem alkoholu są:

- Rozpad rodziny;
- Łamanie norm obyczajowych i prawnych;
- Zagrożenie życia;
- Utrata pracy.

Alkoholizm jest problemem ogólnopolskim, który w równym stopniu dotyka zarówno obszary miejskie jak i wiejskie. Picie alkoholu często postrzegane jest jako sposób na życie, na rozwiązywanie problemów. Należy stwierdzić, że alkohol we wszystkich jego postaciach jest łatwo dostępny i nie ma problemu z jego nabyciem, obecność alkoholu w sferze obyczajowości czy celebracji uroczystości rodzinnych nie wzbudza zastrzeżeń, zwłaszcza wśród starszego pokolenia. Niepokojącym zjawiskiem jest obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, gdyż organizm młodego człowieka w większym stopniu narażony jest na popadnięcie w nałóg. Istnieje również ścisły

związek między wczesną inicjacją alkoholową a spożywaniem dużych ilości alkoholu, zażywania narkotyków i przestępczością.

Skala problemu uzależnień jest trudna do zmierzenia, ponieważ osoby, których problem ten dotyczy bezpośrednio często starają się ukrywać ten fakt przed innymi ludźmi. W związku z tym niezwykle trudno określić jest dokładną liczbę uzależnionych mieszkańców. Na przestrzeni lat zmienił się również obraz osoby uzależnionej od alkoholu- nie jest to tylko osoba o niskim statusie społeczno-materialnym prowadząca żebraczy/koczowniczy tryb życia. Często są to osoby wysoko funkcjonujące, o stabilnej sytuacji materialnej i zawodowej. Według wyliczeń Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, problem uzależnienia dotyczy ok. 2% mieszkańców Polski. 4% Polaków to dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika. Identyczny odsetek dzieci wychowuje się w rodzinach alkoholików. Ponad 5%, ale nie więcej niż 7 % populacji kraju to osoby pijące szkodliwe, zaś ok. 66% członków rodzin alkoholików (zarówno dorosłych jak i dzieci) staje się ofiarami przemocy domowej.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej udzielał pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu. W 2020 roku z tego powodu pomoc uzyskało 6 rodzin, przy 4 w roku 2017 oraz 8 w roku 2019. Podczas spotkania Zespołu ds. opracowania Strategii, uczestnicy uznali alkoholizm jako problem, który w sposób pośredni bądź bezpośredni wpływa lub nawet przyczynia się do innych problemów społecznych.

Tabela 23. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu

	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	4	4	8	6

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

Porównując powyższą tabelę do szacowanej skali alkoholizmu wynika, iż pomoc trafia jedynie do niewielkiego odsetka osób uzależnionych oraz ich rodzin.

Ważnym aspektem rozwiązywania problemów alkoholowych są działania profilaktyczne mające na celu zapobieganiu uzależnieniom. Na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi działa Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której podstawowym zadaniem jest prowadzenie działań związanych

z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. W roku 2020 w skład Komisji wchodziło 11 osób, które pracowały w podzespołach problemowych.

Członkowie Komisji przeprowadzili rozmowy z 81 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz pięcioma członkami ich rodzin. W stosunku do 31 osób podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce. Do sądu skierowano 22 wnioski o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

Ważnym elementem z zakresu profilaktyki jest funkcjonowanie Rodzinnego Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego ds. Przemocy i Uzależnień działającego przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kazimierzy Wielkiej. Zakres usług Punktu obejmuje w szczególności:

- udzielanie informacji o możliwościach podjęcia leczenia w placówkach leczenia odwykowego,
- wstępne rozpoznanie rodzaju problemu z jakim zgłaszają się klienci punktu (picie szkodliwe, uzależnienie, współuzależnienie, przemoc) i kierowanie do odpowiednich placówek,
- motywowanie zgłaszających się osób uzależnionych do podjęcia leczenia,
- udzielanie wsparcia po zakończonym leczeniu,
- uruchomienie interwencji w przypadku zdiagnozowania przemocy domowej (za zgodą osoby doznającej przemocy),
- udzielanie pomocy w pisaniu zawiadomień do Sądu, pozwów rozwodowych i innych,
- współpracę z innymi instytucjami, które angażują się w profesjonalną i systemową pomoc dla klientów punktu.

3.10. Bezdomność

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak brak formalnego zamieszkania nie jest jedyną oznaką bezdomności. Zdarzają się sytuacje, gdzie z powodu np. konfliktów rodzinnych nie jest możliwym

współmieszkanie pod adresem zameldowania. Bezdomność jest problemem, który dotyka zarówno kraje i regiony bogate, jak i te uważane za biedne. Wśród wielu powodów tego zjawiska wymienia się najczęściej: alkoholizm, utratę pracy, rozpad rodziny, powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania, przemoc w rodzinie.

Problem bezdomności na terenie gminy Kazimierza Wielka ma marginalne znaczenie. W ciągu ostatnich czterech analizowanych lat, z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z tego tytułu korzystały średnio 2 osoby.

Tabela 24. Liczba osób korzystających z pomocy MGOPS z powodu bezdomności

Rok	2017	2018	2019	2020
Liczba osób	2	2	3	1

Źródło. Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej.

3.11. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka i grup społecznych. Odznacza się akceptowalnym poziomem ryzyka utraty czegoś szczególnie cennego – życia, zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych i dóbr niematerialnych. Poziom bezpieczeństwa wpływa na możliwość swobodnego rozwoju człowieka. Kwestia poczucia bezpieczeństwa, jako subiektywnego odczucia wraz z faktycznym stanem bezpieczeństwa wpływa w dużym stopniu na decyzje podejmowane przez mieszkańców. Nie mówimy o bezpieczeństwie globalnym lub krajowym, lecz o tym lokalnym dotyczącym drobnej przestępczości lub działalności grup zorganizowanych. Według opracowania „Inicjatywy i projekty samorządu terytorialnego w kształtowaniu bezpiecznych przestrzeni lokalnych” autorstwa Andrzeja Pieczywoka, poczucie bezpieczeństwa, jako jedna z najważniejszych potrzeb społecznych, utrzymuje się zazwyczaj na niezadowalającym poziomie. Wynika to z faktu, że w opinii wielu osób, zachowanie młodzieży bywa postrzegane jako niebezpieczne. Mowa o nałogach, przestępczym stylu życia czy też zachowaniu przekraczającym normy społeczne. Zjawiska te funkcjonują w opinii społecznej jako groźne i narastające. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy zależy także m.in. od prawdopodobieństwa wystąpienia katastrof naturalnych, pożarów, awarii technicznych, od organizacji ruchu drogowego i skuteczności funkcjonowania służb ratowniczych. Zgodnie z ustawą o samorządzie terytorialnym, obowiązkiem gminy jest dbanie o bezpieczeństwo obywateli i porządek publiczny.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Kazimierza Wielka czuwają policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Kazimierzy Wielkiej. W przeciągu trzech ostatnich analizowanych lat, najmniej zgłoszonych przestępstw miało miejsce w roku 2020. W tym roku najmniej było również wykroczeń przeciwko mieniu/ kradzieży, uszkodzeń mienia. Wykroczenia te są szczególnie uciążliwe oraz istotne dla poczucia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców.

W porównaniu do 2019 roku zmniejszyła się liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców kierujących pojazdami mechanicznymi (w tej statystyce nie uwzględniono zatrzymanych rowerzystów) oraz wypadków drogowych (zdarzeń drogowych, gdzie osoby doznały obrażeń ciała).

Działalność funkcjonariuszy nie ogranicza się tylko do interwencji, realizują oni również inne działania w tym profilaktyczne, podczas których na spotkaniach z dziećmi przypominają o zasadach bezpieczeństwa.

Tabela 25. Bezpieczeństwo w gminie Kazimierza Wielka

Rok	2018	2019	2020
Liczba popełnionych przestępstw	187	200	174
Wykroczenia przeciwko mieniu	63	70	58
Liczba nietrzeźwych kierowców	17	34	21
Liczba wypadków drogowych	8	15	11

Źródło. Raporty o stanie gminy Kazimierza Wielka

Policja nie jest jedyną służbą dbającą o bezpieczeństwo mieszkańców. Na terenie gminy Kazimierza Wielka funkcjonuje również Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz 18 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Te ostatnie są bardzo ważnym elementem lokalnego środowiska, skupiającym wokół siebie zarówno młodych jak i starszych mieszkańców, w tym coraz częściej kobiety. Strażacy biorą udział nie tylko w akcjach ratowniczo-gaśniczych ale również aktywnie udzielają się w życiu kulturalnym gminy.

Tabela 26. Działalność straży pożarnych w gminie Kazimierza Wielka

	2018	2019	2020
Liczba interwencji, w tym:	212	337	207
- pożary	47	68	50
- miejscowe zagrożenia	163	268	152

Źródło. Informacje o stanie ochrony przeciwpożarowej na terenie Miasta i Gminy Kazimierza Wielka

Jak wynika z powyższej tabeli, że podobnie jak w przypadku interwencji policji, liczba interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej zmniejszyła się w 2020 roku w stosunku do roku poprzedniego. Przeważały interwencje związane z tzw. zagrożeniem miejscowym, czyli m.in. nietypowe zachowanie się zwierząt i owadów, huragany, silne wiatry, tornada, niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu środków transportu itp. Spośród alarmów fałszywych przeważały te w dobrej wierze.

4. Część programowa

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

4.1. Podsumowanie diagnozy

Prognozowanie zmian w obszarze polityki społecznej związane jest z analizą poprzez obserwację współczesnych oraz próbą oszacowania przeszłych zjawisk społecznych. W toku przeprowadzonej analizy wskazano główne negatywne zjawiska.

Kwestią wpływającą na bieżącą oraz przyszłą sytuację gminy jest demografia. Stale malejąca liczba ludności, starzenie się społeczeństwa oraz niekorzystne prognozy w przyszłości będą stanowiły duże obciążenie dla finansów gminy. Rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym wśród ogółu mieszkańców wymusza zmianę profilu świadczonych usług z tych skierowanych do najmłodszych na rozwój usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych, których głównymi beneficjentami będą właśnie seniorzy. Wraz ze wzrostem liczby osób starszych można założyć, że nastąpi także wzrost liczby osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawni są i pozostaną grupą silnie zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. Oprócz osób starszych są to przecież dzieci, młodzież oraz mieszkańcy w wieku produkcyjnym. Jednym z wyzwań stawianych przed polityką społeczną jest pomoc w aktywizacji zawodowej i społecznej tych osób.

Niewątpliwą przewagą Gminy Kazimierza Wielka jest aktywność organizacji społecznych funkcjonujących na jej terenie. Organizacje te stanowią idealne uzupełnienie gminnego systemu pomocy społecznej. Ich przewagą jest decentralizacja, uproszczenie łańcucha decyzyjnego oraz możliwość ubiegania się o dedykowane im środki zewnętrzne.

Biorąc pod uwagę sytuację społeczno-gospodarczą należy zauważyć, że malejące bezrobocie oraz pomoc socjalna dla rodzin wielodzietnych przyczyniły się do zmniejszenia skali ubóstwa w gminie. Rosną dochody mieszkańców gminy, jednak ciągle daleko im do średnich wojewódzkich oraz krajowych. Obecnie ciągle odnotowywane jest bardzo niskie bezrobocie, jednak odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy dalej utrzymuje się na poziomie powyżej 50%. Aktywizacja zawodowa tych osób będzie trudnym zadaniem, ponieważ często stają się one bierne w poszukiwaniu pracy i przyzwyczajają do sytuacji w której się znajdują. Problem ten dotyczy zresztą szerszego grona pomocy społecznej. Osoby te często nie podejmują starań aby samemu zmienić swój los i uniezależnić się od ośrodka pomocy społecznej. Niestety na kwestie zapobiegania bezrobociu Urząd Miasta i Gminy nie ma bezpośrednich narzędzi, może tylko stwarzać warunki dogodne do rozwoju przedsiębiorczości. Z bezrobociem często powiązane jest ubóstwo i uzależnienie od alkoholu. Spożycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznych problemów odczuwanych przez daną osobę, a tym samym jednym z dominujących środków używanych w celu pokonania codziennych przeciwności i kłopotów. Zakładamy, że w przeciągu kilku najbliższych lat problem ten będzie stanowił wyzwanie stawiane lokalnej polityce społecznej. Konieczne będą działania profilaktyczne dla całej populacji, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, ponieważ prowadzone lekcje w formie zdalnej mogą negatywnie wpływać na część z tych osób. Alkoholizm jest częstą przyczyną przemocy domowej. W związku z ryzykiem pogłębiania się problemu uzależnienia od alkoholu w przeciągu najbliższych lat należy założyć nasilenie również tego zjawiska. Obecnie coraz więcej ofiar przemocy domowej zgłasza się do Zespołu Interdyscyplinarnego po pomoc. Konieczne zatem będą dalsze działania profilaktyczne, w tym kampanie społeczne, które będą w stanie wpłynąć na postrzeganie przemocy w rodzinie. Należy mieć też na uwadze, że skala rzeczywistej przemocy domowej jest trudna do oszacowania, ponieważ mimo wszystkich podjętych działań, ciągle w niektórych środowiskach jest to temat tabu.

Wiele z powyższych założeń wiąże się z nakładami finansowymi. Niestety, gmina Kazimierza Wielka jest na etapie realizacji wielu innych, podstawowych potrzeb inwestycyjnych, co przy

ograniczonym budżecie stanowi wyzwanie rozwojowe dla władz gminy. Na szczęście kadra administracji publicznej posiada doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz realizacji projektów, w tym z zakresu pomocy społecznej.

Do wszystkich powyższych wyzwań należy dodać obecną sytuację epidemiologiczną, która mocno wpływa na niepewność podejmowanych działań. Tak jak wspomniano wcześniej wprowadzone ograniczenia nie wpływają tylko na sytuację ekonomiczną mieszkańców gminy ale również niosą poważne konsekwencje w sferze psychicznej, z którymi konsekwencjami może przyjdzie się zmierzyć w niedalekiej przyszłości.

4.2. Wizja Gminy

Wizja jest opisem przyszłego wizerunku społecznego gminy, jaki powinien zostać osiągnięty w następstwie wdrażanej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Stanowi pewien efekt docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu gospodarczym i społecznym gminy. Na podstawie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy sformułowana została wizja gminy, która przyjęła poniższą postać:

Jesteśmy gminą aktywnie wspierającą swoich mieszkańców, zarówno tych samotnie gospodarujących jak i rodziny wielodzietne. U nas każda osoba znajdująca się w trudnej sytuacji życiowej otrzyma pomoc. Status uzdrowiskowy spowodował rozwój usług społecznych na czym bardzo korzystają nasi mieszkańcy. Jesteśmy stawiani jako wzór dla innych gmin w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy, uzupełnionych o organizacje pozarządowe. Wypełnienie przyjętej wizji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

Mając na względzie zmiany dokonujące się w strukturze społecznej- starzenie się społeczeństwa, a także kierunki wyznaczone przez obowiązujące lub procedowane dokumenty o charakterze ogólnopolskim lub regionalnym, w okresie obowiązywania opracowywanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Kazimierza Wielka, wsparcie społeczne będzie

przebiegać w odmiennej niż dotychczas formie. Coraz większy nacisk kładziony jest na aktywizację oraz integrację grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz specjalnymi potrzebami (w tym percepcyjnymi, konieczność coraz szerszej dostępności nie tylko przestrzeni publicznej w formie architektonicznej, ale także dostępności przez zatrudnianie tłumaczy Polskiego Języka Migowego, stosowania nakładek Braille'a itp., dostosowanie materiałów audiowizualnych do SPE). Wraz ze zwiększeniem ilości osób

w wieku senioralnym, a także wzrostem świadomości i chęci pełnego i jak najdłuższego uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim, zmianie będzie ulegać zakres usług i wsparcia, którymi mieliby być objęci mieszkańcy gminy Kazimierza Wielka. Koniecznym stawać się będzie prowadzenie takich działań diagnostycznych oraz ewaluacyjnych, które pozwolą na monitorowanie zarówno zapotrzebowania na usługi społeczne wśród mieszkańców, a także sposobów ich realizacji przez podmioty, które znajdują się w społeczności lokalnej. Celem zapewnienia wysokiej jakości tych usług, bez administracyjnego rozrostu, postępować będzie współpraca między jednostkami organizacyjnymi samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz sektora biznesu. Obszary rozwoju polityki społecznej w najbliższej dekadzie to nie tylko obszary deficytowe i niwelowanie zjawisk negatywnych, ale także wszelkiego rodzaju działania o charakterze profilaktycznym i prewencyjnym, które nie tylko nie dopuszczą do powstania nowych obszarów degradacji, ale stworzą nową jakość. Usługi społeczne realizowane przez jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego oraz podmioty współpracujące to działania

z zakresu polityki prorodzinnej oraz wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, pomoc społeczna wraz z ochroną i promocją zdrowia, wspieranie osób z niepełnosprawnością wraz z reintegracją zawodową i społeczną i przeciwdziałaniu bezrobociu, edukacja obywatelska i kulturowa, turystyczna oraz w zakresie ochrony środowiska, a także usługi związane z mieszkalnictwem. Po realizację tych usług sięgać będą mieszkańcy niezależnie od swojego statusu materialnego, a przez sam fakt zaistnienia tychże potrzeb.

4.3. Cele strategiczne i operacyjne

Z diagnozy wytypowano główne obszary polityki społecznej wymagające wsparcia. Wskazano na pomoc osobom niepełnosprawnym, wsparcie osób starszych, wsparcie rodzin, przeciwdziałanie ubóstwu i uzależnieniom, niwelowanie zjawiska przemocy domowej oraz wsparcie kapitału społecznego. Dodatkowo wskazano na potrzebę rozwoju potencjału instytucjonalnego w tym kadrowego.

Zaproponowane cele odpowiadają obszarom społecznym, które wymagają wsparcia gminy. Aby zrealizować Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych nie wystarczą same cele strategiczne. Niezbędne jest ich doprecyzowanie, poprzez przypisanie celów operacyjnych oraz kierunków działań, które zostaną określone wskaźnikami, podmiotami odpowiedzialnymi za ich realizację oraz ramami czasowymi działania. Przygotowane działania często powiązane są z wieloma celami strategicznymi, tzn. że ich realizacja wpływa na szerszy konspekt niż tylko jeden obszar społeczny.

W ramach prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka zostało przygotowanych 4 cele strategiczne odpowiadających obszarom deficytowym w zakresie polityki społecznej realizowanej na terenie gminy. Do tych celów strategicznych zostało przypisanych 11 celów operacyjnych. Realizacja celów operacyjnych będzie możliwa dzięki wskazanym w Strategii 45 działaniom.

Objaśnienie skrótów:

MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej;

UMiG – Urząd Miasta i Gminy Kazimierza Wielka;

NGO – organizacje społeczne;

KOK – Kazimierski Ośrodek Kultury;

Biblioteki - Miejsko-Gminna i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Mikołaja Reja w Kazimierzy Wielkiej oraz Biblioteka Pedagogiczna Wojewódzka. Filia w Kazimierzy Wielkiej;

Szkoły – szkoły podstawowe oraz przedszkola;

ZOZ – Zespół Opieki Zdrowotnej w Kazimierzy Wielkiej;

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Kazimierzy Wielkiej;

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

ZI – Zespół Interdyscyplinarny;

RPIK – Rodzinny Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Przemocy i Uzależnień;

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna;

Policja - Komenda Powiatowej Policji w Kazimierzy Wielkiej.

4.3.1. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

Z racji na ciągle postępujący proces starzenia się społeczeństwa koniecznym jest zapewnienie wsparcia tej grupie społecznej. Starzenie się jest procesem ciągłym, dlatego nie powinien to być okres nagłego wycofania się z życia społecznego, kulturalnego i towarzyskiego, ponieważ może to spowodować osamotnienie i izolację. W związku ze zmianą modelu rodziny ma miejsce zmniejszenie znaczenia więzi rodzinnych. Potrzebne są zatem działania aktywizacyjne, które pozwolą seniorom w dalszym ciągu być aktywnymi członkami lokalnych społeczności oraz utrzymać sprawność fizyczną.

Osoby starsze stanowią duży odsetek osób niepełnosprawnych bądź ciężko chorych. Niepełnosprawność jest zjawiskiem wielopłaszczyznowym należy jednak uwzględnić w nim kontekst psychologiczny i społeczny. Tendencje występujące w społeczeństwie prowadzące do izolacji i ograniczania udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym gminy stanowią poważny problem. Nawet pomimo ogólnokrajowych kampanii problem ten jest ciągle aktualny. Polityka społeczna pomimo posiadanych licznych instrumentów pozwalających rozwiązywać problemy społeczne, nie jest w stanie rozwiązać ich wszystkich. W związku z tym, należy skoncentrować szczególną uwagę na przeciwdziałaniu, które nie pozwoli pogłębiać różnic społeczno-ekonomicznych oraz izolacji grup społecznych.

Gmina Kazimierza Wielka, jak większość gmin w województwie świętokrzyskim boryka się z deficytem zasobów ukierunkowanych na wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych. Oba obszary te stanowią naturalne pole do działalności firm komercyjnych oraz organizacji społecznych. Zasadnym wydaje się konieczność rozwoju usług społecznych, w tym opiekuńczych, również w formie opieki całodobowej. Zadawalający jest fakt powstawania na terenie gminy Kazimierza Wielka coraz to nowych form wsparcia. Istnieje tu Zespół Mieszkań Wspieranych i Chronionych oraz Dzienny Dom „Senior+” i Klub Seniora. Osoby starsze mogą korzystać z tych form wsparcia w zależności od potrzeb i ich stanu zdrowia. Planowane jest również utworzenie na terenie gminy Domu Pomocy Społecznej.

1. Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz osób starszych			
1.1. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.1.1. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych	MGOPS, NGO	2021-2030	Liczba osób objętych wsparciem
1.1.2. Wzrost świadomości społeczeństwa na problemy osób niepełnosprawnych	MGOPS, NGO, KOK, Biblioteki, szkoły, UMiG	2021-2030	Liczba podjętych działań
1.1.3. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom	MGOPS	2021-2030	Liczba rodzin
1.2. Poprawa warunków bytowych osób starszych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
1.2.1. Zapewnienie podstawowych potrzeb materialno-bytowych	MGOPS	2021-2030	Liczba rodzin
1.2.2. Promocja działalności placówek opieki całodobowej, w tym rodzinnych domów pomocy	MGOPS	2021-2030	Liczba placówek opieki całodobowej
1.2.3. Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób starszych	MGOPS	2021-2030	Liczba osób objętych wsparciem
1.2.4. Promocja aktywności społecznej wśród seniorów	MGOPS, NGO, ZOZ	2021-2030	Liczba działań
1.2.5. Utworzenie Domu Pomocy Społecznej	MGOPS, NGO	2023-2030	Funkcjonowanie DPS
1.2.6. Zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu	MGOPS, NGO, UMiG	2021-2030	Liczba działań

4.3.2. Wsparcie rodziny sposobem na usamodzielnienie podopiecznych

Bardzo ważnym i obszernym w działania jest cel strategiczny poświęcony bieżącemu wsparciu rodziny, które docelowo ma doprowadzić do usamodzielnienia podopiecznych systemu pomocy społecznej.

W wyniku ogólnopolskich oraz europejskich przemian społeczno-gospodarczych rodziny coraz częściej przeżywają różnego rodzaju kryzysy, co wpływa na ich bieżące funkcjonowanie. Przejawem zaburzeń funkcjonowania rodzin może być zanik procesu wychowawczego, utrata wzorców wychowawczych, zanik norm i wartości, nieprawidłowości w komunikacji bezpośredniej. Pomimo spadającego bezrobocia, ciągle jest to jeden z głównych problemów trapiących rodziny z dysfunkcjami, generujący dodatkowe trudności. W przypadku Gminy Kazimierza Wielka mówimy o osobach długotrwale bezrobotnych, które pogodzone ze swoją sytuacją życiową nie podejmują prób zatrudnienia. Zmiana tej mentalności, w szczególności w przypadku terenów poPGRowskich o utrwalonym silnie wzorcu wyuczonej bezradności, stanowi trudne wyzwanie stojące przed instytucjami pomocy społecznej. Konsekwencjami w funkcjonowaniu osób bezrobotnych i ich rodzin są przede wszystkim obniżenie własnej wartości, poczucie bezsilności i beznadziejności oraz niepewności statusu społecznego, pogorszenie standardu życia, ubóstwo. Mogą również prowadzić do izolacji społecznej, ograniczenia lub zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym, problemów z zagospodarowaniem czasu wolnego lub organizacji tego czasu w sposób patologiczny. Problemem nie zawsze jest tylko samo zjawisko bezrobocia. Często osoby już zatrudnione, ze względu na niewystarczające warunki płacowe nie są w stanie godnie egzystować i zapewnić odpowiednich warunków bytowych swoim rodzinom. W kolejnych latach wsparcie powinno skupić się zatem na podnoszeniu kwalifikacji osób już zatrudnionych, udostępnianiu im nowych kursów i szkoleń, tak aby swobodniej mogli korzystać z rynku pracy i posiadając kwalifikacje adekwatne do uwarunkowań lokalnego rynku pracy. Jednym ze sposobów na szybszy powrót do aktywności zawodowej młodych rodziców jest zapewnienie opieki dla dzieci do lat trzech. Koniecznym jest zatem dalsze zapewnienie możliwości takiej opieki w placówce samorządowej.

W rodzinach dotkniętych dysfunkcją często występują u dzieci kłopoty z nauką, problemy wychowawcze, aż do wkraczania na drogę konfliktu z prawem. Jednym ze sposobów pomocy

rodzinom z dziećmi powinno być wyrównanie szans edukacyjnych. Ostatnie dwa lata były niezwykle trudne dla uczniów, którzy ze względu na naukę zdalną zostali odizolowani od swoich rówieśników, odcięci od bezpośrednich kontaktów i rozmów, realizując proces dydaktyczny z użyciem komunikatorów internetowych. Koniecznym jest teraz zapewnienie im opieki psychologicznej, która będzie dla nich łatwo dostępna w placówkach szkolnych. Ma to na celu między innymi zminimalizowanie ryzyka sięgania po dzieci i młodzież po różnego rodzaju używki, które mogą prowadzić do dalszego uzależnienia. Już teraz jest to częsty powód korzystania z pomocy społecznej, dlatego tak duże znaczenie ma profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego, aktywnego trybu życia. Wychodząc z założenia, że lepiej zapobiegać niż leczyć, należy skoordynować działania instytucji gminnych w celu aktywnego i skutecznego przeciwdziałania uzależnieniom. W przypadku osób już uzależnionych koniecznym jest podjęcie działań terapeutycznych skierowanych również do ich rodzin. Wsparcie rodziny jest ważne w procesie wychodzenia z nałogu. Terapia jest również ważnym elementem pracy ze sprawcami oraz ofiarami przemocy. Przemoc w rodzinie często nierozzerwalnie wiąże się z uzależnieniami, w tym przeważnie z alkoholizmem. W przypadku problematyki przemocy domowej ważne jest współdziałanie wszelkich instytucji pomocowych – policji, szkoły, służb medycznych, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób mogą wpłynąć lub przyczynić się do zdiagnozowania i rozwiązania problemu. Istotną kwestią jest poszerzenie, również w świadomości mieszkańców, kwestii uzależnienia również o te związane z behawioralnymi, np. patologicznym używaniem komputera/telefonu, korzystania z social mediów. W zakresie narracji związanej z funkcjonowaniem nie tylko dzieci i młodzieży, ważną staje się edukacja czym jest hejt w Internecie i w jaki sposób młodzież (i dorośli) mogą dopuszczać się agresji i przemocy w Internecie, niezbędne jest również zwiększenie świadomości prawnej w zakresie granic słowa w Internecie.

2. Wsparcie rodziny sposobem na usamodzielnienie podopiecznych			
2.1. Wsparcie rodzin zagrożonych oraz żyjących w ubóstwie			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.1.1. Realizacja programów i inicjatyw w zakresie dożywiania	MGOPS, Szkoły	2021-2030	Liczba wydanych posiłków
2.1.2. Wsparcie finansowe rodzin	MGOPS	2021-2030	Liczba rodzin objętych pomocą
2.1.3. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo	PUP, MGOPS, UMiG	2021-2030	liczba osób objętych pomocą
2.1.4. Ułatwienie zmiany pracy poprzez organizację kursów doszkalających, szkoleń podnoszących kwalifikacje	PUP, MGOPS	2021-2030	liczba osób przeszkolonych
2.1.5. Zapewnienie opieki dzieciom do lat 3	UMiG	2021-2030	Liczba dzieci w żłobku
2.2. Wsparcie rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.2.1. Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny	MGOPS	2021-2030	Liczba asystentów rodziny
2.2.2. Zapewnienie opieki pedagogiczno-psychologicznej w szkołach	Szkoły, MGOPS	2021-2030	Liczba etatów psychologów w szkołach
2.2.3. Świadczenie profesjonalnej pracy socjalnej	MGOPS	2021-2030	liczba osób, którym została udzielona pomoc w formie pracy socjalnej
2.3. Zapobieganie i rozwiązywanie problemów uzależnień			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
2.3.1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	MGOPS, GKRPA	2021-2030	Liczba aktualnych Programów
2.3.2. Działania promujące zdrowy i aktywny tryb życia	UMiG, MGOPS, KOK, Biblioteki, Szkoły, NGO, ZOZ, GKRPA	2021-2030	Liczba działań

2.3.3. Efektywna profilaktyka w celu przeciwdziałania uzależnieniom	KOK, Biblioteki, UMIG, MGOPS, Szkoły, NGO, ZOZ	2021-2030	Liczba działań
2.3.4. Dalsze zapewnienie pomocy osobom uzależnionym	MGOPS, GKRPA, RPIK	2021-2030	Liczba udzielonych porad
2.3.5. Świadczenie pomocy finansowej lub rzeczowej na rzecz dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	MGOPS	2021-2030	Liczba rodzin
2.3.6. Badanie nt. uzależnień wśród uczniów szkół podstawowych	Szkoły, PPP	2022, 2024, 2026, 2028, 2030	Zrealizowane badanie
2.4. Przeciwdziałania zjawisku przemocy oraz ochrona osób, które jej doświadczyły			
Działanie		Realizatorzy	Okres działania
2.4.1. Zapewnienie profesjonalnej pomocy psychologicznej i prawnej dla osób dotkniętych problemem przemocy i dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy	MGOPS, Zi, RPIK	2021-2030	Liczba osób objętych wsparciem
2.4.2. Realizacja działań edukacyjnych, profilaktycznych i prewencyjnych, zmierzających do ograniczenia zagrożenia przemocą w rodzinie	UMiG, MGOPS, NGO, Szkoły, Policja, PPP	2021-2030	Liczba działań
2.4.3. Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	MGOPS, Zi, RPIK	2021-2030	Liczba aktualnych Programów
2.4.4. Organizowanie profesjonalnych szkoleń związanych z przeciwdziałaniem przemocy	MGOPS, Zi, Policja	2021-2030	Liczba przeszkolonych osób
2.4.5. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania wszechstronnego wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	MGOPS, UMIG, Szkoły, Zi, RPIK	2021-2030	Liczba akcji informacyjnych
2.4.6. Zapewnienie schronienia i opieki ofiarom przemocy domowej	MGOPS, UMIG	2021-2030	Liczba wykorzystanych do tego celu mieszkań
2.4.7. Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej	MGOPS, UMIG	2023-2030	Liczba funkcjonujących OIK

4.3.3. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców

Kapitał ludzki i społeczny jest podstawą realizacji zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych zależy od jakości zasobów ludzkich i ogólnego poziomu zaufania społecznego. W skład kapitału ludzkiego wchodzi: wiedza, umiejętności, kwalifikacje i zdolności ludzi do szybkiego oraz skutecznego radzenia sobie z problemami natury zarówno społecznej jak i psychologicznej. Kapitał społeczny stanowi uzupełnienie kapitału ludzkiego. Składa się z zaufania, zrozumienia, wspólnych wartości, które wpływają na relacje międzyludzkie. Wartości te integrują społeczność, a przez to stanowią załączek do wspólnego działania. Potencjał intelektualny, zdobyte kwalifikacje i doświadczenia będą mogły być należycie spożytkowane w społeczeństwie opartym na wiedzy. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz powszechny dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych jest jednym z najważniejszych wyzwań nowoczesnej gospodarki i nowoczesnego społeczeństwa. Bez rozwoju zasobów ludzkich nie będzie możliwe dotrzymanie kroku nowoczesnym społeczeństwom, co w ostatecznym rozrachunku doprowadzi do pogorszenia stopy życiowej mieszkańców. Koniecznym wydaje się zatem wzmocnienie potencjału lokalnych organizacji pozarządowych zarówno poprzez inwestycje infrastrukturalne jak i inicjowanie działalności lokalnej. Kolejnym celem jest rozwój ekonomii społecznej, jako instrumentu łączącego osoby wykluczone z gospodarką rynkową. Działania te powinny być prowadzone w sposób zarówno dostosowany do potrzeb lokalnej społeczności i rynku pracy, ale także odpowiadając na globalne trendy związane z wykorzystaniem nowych technologii, cyfryzacji, innowacyjnością w realizacji usług społecznych, z zachowaniem odpowiedzialności ekologicznej.

3. Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców			
3.1. Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
3.1.1. Wsparcie finansowe i pozafinansowe dla organizacji pozarządowych	UMiG, MGOPS	2021-2030	Liczba wspartych organizacji
3.1.2. Promocja inicjatyw oddolnych realizowanych przez organizacje pozarządowe	UMiG, MGOPS	2021-2030	Liczba wspartych inicjatyw
3.1.3. Zapewnienie funkcjonowania Centrum Aktywności Obywatelskiej	MGOPS, NGO	2021-2030	Liczba korzystających organizacji społecznych
3.1.4. Wsparcie dla tworzenia Klubów Integracji Społecznych oraz Zakładów Aktywności Zawodowej	MGOPS, NGO	2021-2030	Liczba funkcjonujących KIS oraz ZAZ
3.2. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
3.2.1. Promocja dobrych praktyk podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej	UMiG, MGOPS, NGO	2021-2030	Liczba podmiotów ekonomii społecznej
3.2.2. Promocja przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	UMiG, MGOPS, NGO, PUP	2021-2030	Liczba działań
3.3. Wspólna integracja mieszkańców podstawą kapitału społecznego gminy			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
3.3.1. Organizacja spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla wszystkich grup wiekowych	KOK, Biblioteki, Szkoły, NGO, UMiG	2021-2030	Liczba działań
3.3.2. Promocja dobrych praktyk w zakresie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu	MGOPS, UMiG, NGO, Szkoły, KOK, Biblioteki,	2021-2030	Liczba działań
3.3.3. Organizacja wydarzeń budujących tożsamość lokalną	KOK, Biblioteki, Szkoły, NGO, UMiG, MGOPS	2021-2030	Liczba działań

4.3.4. Rozwój zasobów osobowych, lokalowych i technologicznych jednostek pomocy społecznej

Jednym z podstawowych zadań polityki społecznej w gminie Kazimierza Wielka jest dalsza integracja współpracy instytucji działających w tym obszarze. Ciągłe zmiany zachodzące w sferze społeczno-gospodarczej wymuszają nieustanny rozwój pracowników odpowiedzialnych za realizację polityki społecznej oraz osób wspierających funkcjonowanie tejże polityki, w tym również nauczycieli. Ciągłe zmiany w prawie nie ograniczają się tylko do ustaw ściśle powiązanych z działalnością statutową Ośrodka Pomocy Społecznej. To również wszelkie przepisy towarzyszące bieżącej pracy i dotyczące sfery finansowo-księgowej, kodeksu postępowania administracyjnego, obiegu dokumentów i ich archiwizacji. Dla prawidłowego funkcjonowania ośrodka potrzebne są zatem zarówno szkolenia ukierunkowane na obsługę klientów jak i zapewniające prawidłowe funkcjonowanie jednostki. Pracownicy pomocy społecznej w swojej codziennej pracy spotykają się z ludzkimi dramatami oraz ludźmi dysfunkcyjnymi społecznie. Ważnym jest aby przy tym wszystkim zachowali obiektywizm w działaniu oraz najwyższe standardy pracy. Konieczne są zatem szkolenia ułatwiające radzenie sobie ze stresem, przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu oraz superwizja, która pomoże w szczególnie trudnych przypadkach. Lepsze poznanie potrzeb osób korzystających z usług Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wymaga dużej i nieustannej uwagi ze strony pracowników oraz badań i obserwacji, które pozwolą w szybki sposób reagować na zmiany zachodzące w otoczeniu.

W celu zapewnienia najwyższego poziomu obsługi klientów oprócz szkoleń niezbędne są również nakłady inwestycyjne w bazę infrastrukturalną wchodzącą w skład systemu opieki. Obecna baza lokalowa Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie spełnia standardów dostępności i wymaga modernizacji bądź adaptacji innych przestrzeni lokalowych. Konieczne jest również zapewnienie dostępności nie tylko w obszarze dostępu architektonicznego, ale również współpracy z tłumaczem Polskiego Języka Migowego, stosowanie oznaczeń i nakładek Brille'a, dostosowanie stron internetowych do specjalnych potrzeb percepcyjnych mieszkańców.

4. Rozwój zasobów osobowych, lokalowych i technologicznych jednostek pomocy społecznej			
4.1. Rozwój osobisty poprzez uczestnictwo w szkoleniach, warsztatach oraz aktywność w środowisku lokalnym		Okres działania	Wskaźnik
Działanie	Realizatorzy		
4.1.1. Podnoszenie kompetencji i poprawa wizerunku pracownika socjalnego	MGOPS	2021-2030	Liczba uczestników szkoleń
4.1.2. Wzmocnienie kwalifikacji kadry pracowniczej Urzędu Gminy oraz jego jednostek organizacyjnych	MGOPS, UMIG, KOK, Biblioteki, ZOZ, Szkoły	2021-2030	Liczba uczestników szkoleń
4.1.3. Wzrost standardu pracy z uczniem poprzez podnoszenie kwalifikacji nauczycieli	Szkoły	2021-2030	Liczba szkoleń
4.1.4. Superwizja sposobem na poprawę pracy pracownika socjalnego	MGOPS	2021-2030	Liczba spotkań z superwizorem
4.2. Poprawa zaplecza infrastrukturalnego i technicznego gminy			
Działanie	Realizatorzy	Okres działania	Wskaźnik
4.2.1. Modernizacja budynków użyteczności publicznej celem dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych	UMiG, MGOPS, KOK, Biblioteki, ZOZ, Szkoły	2021-2030	Liczba szkoleń
4.2.2. Modernizacja, rozbudowa już istniejących oraz adaptacja nowych pomieszczeń na potrzeby Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	MGOPS, UMIG	2021-2030	Nakłady finansowe poniesione na prace remontowo-budowlane

4.4. Źródła finansowania

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań. Niniejsza Strategia nie wskazuje konkretnych programów, źródeł finansowania ani kwotowych wartości docelowych, gdyż są to czynniki podlegające dynamicznym zmianom. Na realizatorach Strategii ciąży przez to większa odpowiedzialność za budżet oraz poszukiwanie dodatkowych źródeł finansowania. Wśród tych zasobów, oprócz budżetu gminy należy wskazać środki funduszy krajowych, projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej oraz środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe.

4.5. Koordynator

Zgodnie z art. 110 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka jest Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej.

4.6. Monitoring

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kazimierza Wielka wymaga kooperacji różnych podmiotów. Jej efektywność zależy w głównej mierze od:

- Burmistrza Miasta i Gminy Kazimierza Wielka;
- Rady Miejskiej;
- Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej;
- Realizatorów działań.

Monitorowaniem oraz wdrażaniem Strategii zajmować się będzie Zespół, powołany zarządzeniem Burmistrza, w którego skład wejdą m.in. przedstawiciele podmiotów wskazanych jako realizatorzy.

Proces monitorowania Strategii, którego celem jest regularna ocena przyjętych założeń i realizowanych działań, prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie raportów z przebiegu realizacji zadań i działań,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Sprawozdawczość (na potrzeby monitoringu, ewaluacji i ewentualnej aktualizacji strategii) będzie realizowana co do zasady w okresach rocznych. Sprawozdawczość zostanie skoordynowana z nałożonym na gminy, zgodnie z dyspozycją art. 28aa ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, obowiązkiem opracowania i przedstawienia w terminie do dnia 31 maja każdego roku raportu o stanie gminy. Raport ten obejmuje podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, czy uchwał. Zatem coroczny raport monitoringowy będzie przedkładany Burmistrzowi a jego najważniejsze wnioski posłużą przy opracowaniu Raportu o stanie gminy w części poświęconej realizacji działań dotyczących pomocy społecznej.

Spis tabel

- Tabela 1. Wykaz Szkół Podstawowych i Przedszkoli na terenie gminy Kazimierza Wielka19
- Tabela 2. Liczba przyznanych stypendiów w ujęciu półrocznym20
- Tabela 3. Podmioty wg sekcji i działów PKD 200725
- Tabela 4. Główne powody przyznania pomocy przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kazimierzy Wielkiej w latach 2018-2020 roku34
- Tabela 5. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w latach 2016-202036
- Tabela 6. Dodatki do zasiłków rodzinnych w 2020 roku36
- Tabela 7. Świadczenia opiekuńcze w latach 2018-2020 roku39
- Tabela 8. Świadczenie wychowawcze „500+”39
- Tabela 9. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2017-202041
- Tabela 10. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny w latach 2016-202042
- Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe o energetyczne w gminie Kazimierza Wielka42
- Tabela 12. Realizacja programów w zakresie dożywiania43
- Tabela 13. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców45
- Tabela 14. Problemy społeczne w latach 2017-2020 według zestawienia Pareto-Lorenza48
- Tabela 15. Wskaźnik deprivacji lokalnej w 2019 roku w powiecie kazimierskim55
- Tabela 16. Liczba rodzin którym przyznano wsparcie z powodu ubóstwa w latach 2016-2020 przez MGOPS w Kazimierzy Wielkiej57
- Tabela 17. Rodziny korzystające z wsparcia pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby59
- Tabela 18. Zasiłki stałe w latach 2017-202059
- Tabela 19. Stopa bezrobocia wśród aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych60
- Tabela 20. Liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych65
- Tabela 21. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa67
- Tabela 22. Podsumowanie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-202069
- Tabela 23. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu71
- Tabela 24. Liczba osób korzystających z pomocy MGOPS z powodu bezdomności73
- Tabela 25. Bezpieczeństwo w gminie Kazimierza Wielka74
- Tabela 26. Działalność straży pożarnych w gminie Kazimierza Wielka74

Spis wykresów

- Wykres 1. Ludność gmin powiatu kazimierskiego w latach 2010-202013
- Wykres 2. Piramida wieku GUS14
- Wykres 3. Ludność według ekonomicznych grup wieku15
- Wykres 4. Prognozowana liczba ludności gminy Kazimierza Wielka16
- Wykres 5. Prognozowane grupy wieku16
- Wykres 6. Dochody budżetu gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na mieszkańca w porównaniu z powiatem, województwem oraz krajem18
- Wykres 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności24
- Wykres 8. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do Rejestru REGON25
- Wykres 9. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności26

Wykres 10. Nowo zarejestrowane oraz wyrejestrowane podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Kazimierza Wielka w latach 2016-2020²⁷

Wykres 11. Podmioty gospodarki narodowej wg wielkości zatrudnienia²⁸

Wykres 12. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2020³²

Wykres 13. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji przez MGOPS w Kazimierzy Wielkiej w latach 2015-2020³³

Wykres 14. Osoby którym przyznano świadczenia o charakterze pieniężnym i niepieniężnym³³

Wykres 18. Graficzna prezentacja problemów społecznych metodą Pareto-Lorenzo⁴⁹

Wykres 16 . Stopa bezrobocia w powiecie kazimierskim oraz województwie świętokrzyskim⁵¹

Wykres 17. Liczba osób bezrobotne w gminie Kazimierza Wielka⁵²

Wykres 18. Udział osób długotrwale bezrobotnych wśród wszystkich bezrobotnych⁵³

Wykres 19. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim⁶⁰

Spis rysunków

Rysunek 1. Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin woj. Świętokrzyskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji²⁹

Rysunek 2. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w woj. świętokrzyskim⁵⁵

Rysunek 3. Zasięg ubóstwa skrajnego w 2018 roku wg województw (w % osób w gospodarstwach domowych)⁵⁶

Rysunek 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie świętokrzyskim⁵⁷

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ
Wacław Płyndzki